

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Kong Knud den Helliges Levnet (af Knytlinge-Sage)

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Kong Knud den Helliges Levnet (af Knytlinge-Sage)", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 131. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1816_297_7-txt-root.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Kong Knud den Helliges Levnet

(af Knytlinge-Sage).

Første Kapitel.

Om Svend Estridsens Børn og Afgang.

Kong Svend var gift med Gunnild, en Dotter af Svend Haagensen Jarl og deres Søn heed Svend, men Kongen havde mange Børn udenom, og deriblandt ikke mindre end fjorten Sønner som kom til Skiels Aar og Alder. Den allerældste heed Knud men han døde, endnu medens Faderen levede, paa en Romer Reise, den Anden heed Harald, den Tredie var Hellig Knud, den Fjerde heed Ole, den Femte Svend, den Sjette Erik Eiegod og saa fort videre: Thorgisel, Sigurd, Bent, Bjørn, Guttorm, Omund, Niels og Ulv med Tilnavn Ubbe. Thorgisel var paa mødrene Side af stor Slægt østerinde i Garderige, der blev han opfødt og ophøiet til Konge, og saae aldrig Dannemark siden, og Sigurd Svendsen fik sit Banesaar ude i Venden. Kong Svend havde ogsaa to Døttre, hvoraf den ene, som heed Inger, fik Kong Ole Kyrre i Norge, og den anden, Ragnild, fik en Søn af Eskild Erlingsen, som heed Svend, og avlede med ham Knud paa Sole.

132Denne Kong Svend var saa fiin og livsalig en Drot, at aldrig har nogen Danner-Konge været mere almindelig elsket end han, og han sad skikkelig længe paa Tronen, men nu begav det sig, ni og tyve Aar efter Magnus hin Godes Død, at Svend var østerpaa i Jylland og holdt et Thing, hvor der var fuldt med Folk, og hvor han selv flux tog Ordet, taledede, og sagde: Dannemænd! Gud lønne og velsigne eder for al den Kiærlighed, Hørighed og Lydighed som I saalænge have skiænket og beteet mig, og som jeg haaber end at finde i en vigtig Sag, der ligger mig paa Hierte! Arelds-Loven, Dannemænd! holdt jeg i Ære indtil denne Dag, men hvad jeg nu har for, vil synes eder som et Brud paa den, og er det virkelig. Min Bøn er nemlig den, om I tillade at jeg keiser selv en Konge efter mig, og derom beder jeg for den Sags Skyld, at mine Sønner ere baade mange og mandhaftige, og jeg vilde heller selv dømmes dem imellem om Krone og Spir, end at de siden skal lade Sværd skifte Arv og opfylde Landet med Kiv og Kamp. Det var kort og godt hvad Kongen sagde og der han havde udtalt, fik han hørøstet Bifald, og til et Vidnesbyrd om hans Livsalighed og den store Kiærlighed hvormed hele Folket elskede ham, sagde alle med een Mund Ja til hans Bøn, og det blev lovfast 133med Vaabentag stadfæstet, at Kong Svend maatte keise til Danner-Konge efter sig, hvilken iblandt sine Sønner han vilde. Derpaa tog Kongen atter til Orde og sagde: Harald er, som I veed, min Førstefødte, men Knud er i Sind og Hu den mest Fuldvoxne, den dygtigste og driftigste blandt alle mine Sønner, han er og allerede vel forsøgt i Herrefærd og er i mine Øine dueligst til Konge, thi keiser jeg nu ham til Konge efter mig.

Nu blev da Thinget opløst og Kongen vendte tilbage til Sudtorp, saa heed den Bye hvor han dengang laae paa Giæsterie, men saasart han kom hjem til sit Herberge, lod han sin Seng rede, lagde sig og stod aldrig op mere, thi det blev hans Helsot. Derpaa blev hans Liig ført til Ringsted og der stædt til Jorde, eftersom Kalf Manesen siger i sin Vise om Hellig-Knud, at Kong Svends Liig blev paa fjorten Dage ført med stor Hæder og Ære og stadseligt Følge fra Jylland til Ringsted. *Man seer let at Skjalden godt kunde sige det, uden at mene dermed at Svend blev begravet i Ringsted, som vi veed, han ikke blev, men det er meget begribeligt at Saga-Skriveren fandt den Mening i Verset, og troede trøstigt at kunne sætte denne Hjemmel mod Saxos. Imidlertid kan det være meget rimeligt, at Toget først kun gik til Ringsted og at Liget virkelig 133 blev bisat der, medens man meldte Ankomsten for Biskoppen og føiede Anstalt til Begravelsen, som jo nødvendig maatte medtage nogen Tid, inden alle Høvdinger fra Sælland og Smaaøerne bleve samlede. 134Kongen døde den 29de April og havde da været ni og tyve Aar Konge i Dannemark siden Magnus døde, og desforuden to Aar, da han stred med Magnus om Riget, og hans Dødsaar var det tiende efter Harald Haardraades Fald i Engeland, men det fyrgetivende efter Gamle-Knuds Afgang .

Kong Svend var en overmaade smuk Mand baade stor og stærk, derhos venlig og nedladende, gavmild og veltalende, myndig, retviis og taalmodig; ligeledes var han og en uforsagt og drabelig Kæmpe, men i Krig var som sagt, Lykken ham falsk. Nisaa-Visen som Steen Herdisasen gjorde om Kong Harald Haardraade,

giver ham følgende Lov :

Vel min Tunge høilig priser
Ham der Ravn paa Val bespiser,
Aldrig vil den dog beskiæmme
Ham der Guldet skifter hjemme,
Skam faae den som ei vil sande;
Sjelden før man saae om Lande
Kæmper to saa lige kække
Tales ved med Odd og Egge .

135Og videre:

Danner-Kongen ei med Rette
Nogen skal den Roes aftrætte:
Vid i Pande, Mod i Bringe,
Havde han som Staal i Klinge,
Maatte han fra Val end flygte
Bøde skal kun Daners Rygte,
De der skulde ham omgiærde
Blunked for de blanke Sværde.

Andet Kapitel.

Om Konge-Valget.

Aldrig saasnart var Kong Svend hensovet, før der yppedes stor Kiv og Trætte imellem hans efterladte Sønner, thi hver gik sine Veie og søgde at bestyrke sig med Venne-Raad og Bistand. Esbern Øjarl som var Sviger-Fader til Harald, lagde alle Aarer om Borde for at faae ham til Konge; han fik mange af de andre Høvdinge paa sin Side, og de beraabde sig paa Arelds-Loven, som holdt til at den ældste Kongesøn var Riget næst, men de glemte hvad Kong Svend havde derom forordnet, og hvad de ham havde lovet. Kong Svends anden Søn 136Knud derimod laae med en stor og velbemandet Flaade og var nylig kommet hjem fra et Tog i Østerleden, hvor han efter Kalvs Sigende i Knuds-Drapen, havde overvundet ikke mindre end ti Konger.

Begge Brødrene, Knud og Harald tog nu Veien til Jylland, thi paa Viborg Landsting skulde Konge-Valget skee. Der blev da thinget i en stor Folke-Vrimmel, og saasnart alle de Høvdinge man kunde vente, vare ankomne, begyndte man at tales ved, saa det snart blev aabenlyst, til hvis Banner man hørde, men videre kom man ikke heller den hele udslagne Dag, og var da man holdt op ligesaa nær som da man begyndte. Dagen efter begyndte man forfra, men der Folket var samlet og nogle Taler holdt, da reiste sig en Bondemand midt i Folket, tog Ordet og sagde: nu i langsommelig Tid var det os Jyder som raadte for Konger at keise i Dannemarks Rige, og alt imens maatte Daner takke Gud for Konger de havde. Ja, hvad skal vi sige om Kongen som vi havde sidst! han havde jo alle de Dele, den knøvste Konge kan eie**Knøvhed* betyder i Jydens Mund alt hvad der smykker og pryder Folk, baade ude og inde, Alt hvad de kalde *priseligt* og Ordet har upaatvivlelig sin Rod i et Verbum som det Angelsachsiske: *knavan* at vide, kiende, da navnkundig og priselig er, som man veed, i *Sprogene* eet., og det er nu for det Første Mod i Bringen 137og Been i Næsen, saa han kan forsvare os imod alle de Vikinger vort Land har at plages med, vi trænge just til en Konge som har været med og tør staae for Skud og er vant til at føre Folket i Herrefærd baade til Lands og til Vands*Jeg veed godt hvad der kan indvindes mod at oversætte thar med lands ok laga: til Lands og Vands, men jeg veed ingen anden rimelig Mening af de Ord, *hvor de staae*.. Desforuden skal der ogsaa et eget baade Hoved og Sind til at være Konge, han skal have en sleben Tunge og godt kunne styre sig selv, men dog være haard til at straffe med Retten, han maae og have Sind til at give med den Høire som han tager med den Venstre, thi Udgift skal svare til Indtægt, og endelig er det ogsaa en Dyd ved en Konge at han er baade smuk og velskabt og kan føre sig godt i sine Kongelige Klæder. Skulde vi da ikke nu allerhelst tage den Mand til Konge som har al den Herlighed ved sig, jeg nu har opregnet, da en god Konge er os dog alle Dage til meer baade Gavn og Glæde end Arelds-Loven i al sin Kraft, og da nu Knud og ingen 138Anden kan rose sig af at være den Mand jeg her har beskrevet, saa vil vi ogsaa have ham til vor Konge. Desforuden var Kong Svend saa god en

Raadgiver for Land og Rige at vi vist ikke kan fare bedre end ved at give hans Ord Magt i slige Begivenheder der har saameget at betyde.

Herover blev Almuen hørøstet og fandt at det var en priselig Tale, men saa reiste Evind Bifre sig, som var en stormægtig Bonde og Esbern Jarls synderlig gode Ven, og saasnart man fik Ørenlyd, tog han til Orde, taledede og sagde: vel maae vi klagelig bekiende at Forfatningen er vanskelig, men ikke destomindre fordrer Nødvendigheden at vi keise en Mand til vor Konge, og hvem kan ikke nok see at Knud har de fleste Egenskaber til at være Dannemarks Konge, skiøndt man ikke kan nægte at vor Arelds-Lov hælder mere til en anden Side, vi vil da ingenlunde være ham imod, men kun sige det, at naar vi skal overtræde Loven, da er det hensigtsmæssigt at alle Jord-Drotter og Høvdinger ere derom enige og give fælles Samtykke. Nu savne vi imidlertid paa Thinget Bjørn Kongesøn *I Texten staaer: Konungs *Brodur* men det kunde Evind jo ikke kalde ham dengang, og det er altsaa hans følgende Tilnavn Sagamanden vel foreløbig har brugt., 139den ypperste og *mest formaaende* af Rigens Mænd, og det er ingen liden Vaande, da det maae synes raadeligt at have her tilstæde *alle* Rigens gode Mænd som ere *noget formaaende*; maatte derfor mit Raad høres, vilde vi samles her i Morgen og da paa lovlige Maade keise os en Konge, uden at nægte at Knud maa synes Valget næst.

Dermed blev Thinget opløst og Knud gik ombord paa sin Flaade, men samme Nat holdt Høvdingerne Samling og Raad i Nærværelse baade af Harald Svendsen og hans Sviger-Fader Esbern Jarl, Bjørn Konge-Broder, Evind Bifre og mange af deres gode Venner som holdt paa Haralds Haand. Der holdt Evind Tale og sagde: saa fik vi da tinget i Dag med Knud, og det gik som jeg spaaede at Knud fik sin Sag i en ypperlig Gang, og i hvor uretfærdig den var, vidste han dog at mage det saa, at Alle gav ham Ret; det maae han takke alle de glatte og trædske Ord for, som han havde lagt i Munden paa ham af vore Folk der tog Ordet og fik hele Almuen til at fuse frem og skrige i Munden paa hinanden at Knud skulde være deres Konge. For den Sags Skyld var det jeg afbrød Thinget, men vil vi endnu tænke paa at faae Harald til Konge, da er der ikke andet Raad end om man ka 140mage det saa at Knud er afveien, og derfor maae vi see til at faae nogle snue og snilde Mænd som kan thinge med *ham*, medens de Andre holde et Lønthing og faae der Harald gjort til Konge. Det Raad fandt almindeligt Bifald og gik igiennem, saa Evind selv med en stor Flok Bønder blev skikket hen at thinge med Knud. Thinget begyndte, Knud kom, stod op, og holdt en smuk, udførlig Tale hvori han bad at Bønderne nu efter Aftale vilde give ham Kongenavn. Evind tog Svaret, bad Bønderne tøve til Esbern Jarl og de andre Høvdinger som man ventede, kom, thi sagde han, jo flere stormægtige Mænd der ved en saadan Leilighed ere tilstæde, desmere Ære, og jeg kan aldrig troe at nogen vil lukke sin Mund op imod os. Derpaa dreiede han af og gav sig til at opregne Knuds Egenskaber, og at udlægge vidt og bredt, hvad han da ogsaa kunde sige med Sandhed, hvorlunde Knud iblandt alle Svends Sønner var allerbedst skikket til Konge. Derved trak han da Tiden og Talen ud, saalænge til der kom Bud, at nu var Harald Svendsen kaaret og keiset til Dannemarks Konge. Saasnart Knud fik det Budskab at høre, reiste han sig, og gik hastelig bort, ned til sin Flaade, men da han kom ombord var alles Øine paa ham og ingen kunde begribe, hvordan det var fat, der var 141endog dem som meende han havde været saargjort, thi han var som et Blod over hele sit Ansigt. Han satte sig ned paa Høisæde-Kisten og der blev han siddende taus som en Mur til langt op ad Dagen, der var heller ingen saa næsviis at tale ham til.

Imidlertid søgde Evind flux hen til Harald og Esbern Jarl og de andre Høvdinger som havde havt deres Fingre i Spillet, fortalte dem hvordan Sagerne stod og lagde til, at tog han ikke Feil, var nu Krigen for Dørren. Dertil gav de for Svar at eftersom det nu hængde i Hob, var der ikke andet for end at holde den Konge i Hævd de selv havde keiset. Ja, sagde Evind, naar jeg maatte raade, skulde man dog byde Knud Forlig, thi I kan troe, gjør han sig udtil Beens, faae I jert Læs. Men, svarede Esbern Jarl, saa kiender man ikke Knuds Stolthed, naar man tænker, den lader sig forsone ved Bod. Ja vist er Knud baade grum og stolt, sagde Evind, men han er tillige klog og gudsfrygtig, og indseer godt hvor betænkeligt det er at yppe Krig med sin egen Broder, imidlertid forstaaer sig selv, det nytter ikke at nægte ham meer end netop Kronen, om det skal lykkes. Hvad skulde man da vel byde ham, meener du, sagde Jarlen. Sælland 142som et Grevskab, svarede Evind, og edeligt Løfte af alle Dane-Høvdinger, at dør Harald først, skal han være Konge, enten der saa er faa eller mange af Svends Sønner igjen. Men Knud nøies ikke med mindre end Kronen sagde Jarlen. Det vil komme an paa en Prøve, svarede Evind, og vil I, skal jeg endda gierne selv være eders Bud til Knud i den Begivenhed. Dertil svarede alle Ja, og Evind tog afsted, kom ombord, fandt Knud og rygtede sit Ærende. Knud svarede ikke strax men efter nogen Betænkning tog han saa til Orde, ja sagde han, Folk vil sige jeg har Skam af mit Valg, men dog vil jeg hellere undvære Kronen end med Staalhandske vriste den fra Harald min Broder, for Resten dømm Gud os imellem! Saa sluttede da Evind Forlig med Knud, kyste ham paa Haanden og drog med Forlov til Harald, som vedtog Forliget og lod det edelig stadfæste.

Tredie Kapitel.

Om Harald Hein.

Paa den Maade blev da Harald Svendsen Konge i Danmark, og Knud Jarl i Sælland og imellem 143de to var immer siden godt Forligelsemaal og Broderskab, men Svends andre Sønner som ingen Deel havde faaet i Riget, vare kun ilde tilfreds med det Skifte, og opvakde megen Tummel i Landet som følgende Vers stadfæster:

Op, til Vaaben! Hornet kalder,
Høit det over Danmark gjalder,
Sønnerne af Svend hin giæve
Arv med Oddetungen kræve,
Harald mod den Broder-Skare,
Skal med Staal sin Stol forsvare,
Kan med Æren det han mægte
Mester er han i at fægte*
I Texten staaer XI Brødre, men paa den Maade maatte Knud regnes med. Overalt er der en besynderlig Forskiel imellem Fortællingen her og Saxos Beretning, skiøndt de ikke ere nær saa modsigende, som det ved første Øiekast kan synes..

Harald var en meget sagtfærdig og uanseelig Mand og havde hverken Lyst eller Gaver til at tale for sig, saa at Andre for det meste maatte føre Ordet for ham paa Thinge; naar noget af Vigtighed skulde afgjøres var han heller aldrig hjemme, og Krig var slet ikke hans Sag. I sin Omgængelse med Folket var han saa forknyt og gemeen, at de havde ingen Agtelse for ham, men gjorde hardtad alt hvad de vilde, og kaldte ham til Spot Harald Hein, eller Harald Hvedsteen. Efter fire Aars Forløb tog han sin Helsot.

Fjerde Kapitel.

Om Knuds Valg og første Konge-Idrætter.

Efter Haralds Afgang holdt de Danske en Forsamling paa Viborg Landsting hvor Kongerne immer skulde vælges, og der blev da Knud med alle Høvdingers Samtykke keist til Konge over Dannemarks Rige. Han var ligefra først af en myndig og bydende Herre og lod paa et Thing han holdt de Ord falde: min Broder Kong Harald meende jer det godt og var blød og omgængelig, men det var Takken han fik af jer Danske, at I gjorde Nar ad jer Konge og kaldte ham spotviis en Hvedsteen, men siden I da ikke havde Been til at bære gode Dage, saa skal I nu faae Løn som forskyldt, og i mig skal I finde en Kampesteen, som er haard tilgavn. Saaledes hændte det sig ogsaa da Knud reiste om i Ri145get, at han kom seilende til Halland og bad, paa et Thing han der holdt, Indbyggerne om Befordring igiennem Landet. En af Bønderne som var den kløgtigste og pleiede Van at føre Ordet, stod da op og holdt Tale og sagde reent ud at Kongen skulde nøies med hvad Arelsdloven bestemte, og at Bønderne vilde ingenlunde taale at der blev dem mere Tynge lagt paa. Den Tale klang godt i Almuens Øren, saa de gjorde stort Brall og raabde at saadant skulde det være, og de vilde ingen Uret eller nye Paalæg vide af at sige. Kongen lod dem snakke, men da de fik afknurret, tog han til Orde og sagde: det maae jeg lide jer for, Bondemænd! at I sige, jeg skal nøies med min Rettighed, thi følgelig vil I unde mig min Rettighed, og tillade at jeg lyser min Eiendom i Fred. Dertil svarede alle Ja. Nu da, sagde Kongen, saa vil jeg hermed have eder Hallandsfarer forbudt og formeent at tøre eller græsse i mine Skove her trindt omkring, det være sig Sviin eller andet Kræ. Over det Ord tabde Bønderne baade Næse og Mund, thi nu kunde de see det var dem der fik Skam, aldenstund Kongens Skove gaae langs ned ad Landet, og Hallandsfarerne altid har holdt Mængde af Sviin som fik Føden der under Eeg og Bøg. Det var da en gal Regning, den samme, og der blev ikke andet for end 146at Bønderne maatte med Haand og Mund love Kongen Alt hvad han forlangde, og den Bonde, der havde staaet ham værst i Næse maatte paa Steden bøde med Livet. Derpaa drog Knud giennem Halland som hans Forsæt var, og sad i Rette, men da han saa kom ind i Skaane, og holdt der en Tale paa Landstinget, som Bønderne syndes var alt for drøi, gav de sig til at gjøre Støi, og raabde alle med een Mund at det kunde ikke nytte hvad Kongen forlangde, af dem skulde han ikke faae Døit eller Gran meer end Loven holdt til. I er et snildt Folk, I Skaaninger! sagde Kongen, der han fik Ørenlyd, thi seer jeg ret paa eders Anstalter, maae I have spurgt hvad der blev Enden paa Legen i Halland, og har nu hittet paa et meget snildere Raad end det Lands Folk, til at nægte hvad jeg forlanger, saa jeg vel

skal bare mig for at sigte Een af jer for Ukvemsord; men imidlertid vil jeg dog forlange af jer som af Hallandsfarerne, at I lade mig have Raadighed over min Eiendom og Lov til at lyse den i Fred. Alle svarede Ja. Nu, sagde Kongen, saa er det da alle Mand vitterligt hvad der i Dannemark er Kongens Gods, og hvad der er Bondens, eller har I noget derimod at indvende at Alt hvad Øde er i Riget hører Kongen til? Der kom slet ingen Modsigelse, men det var alles Ord 147at vild Mark, Søe og andre øde Steder laae til Kongens Gods. Vel, sagde Kongen, saa paastaaer jeg herved min Eiendoms-Ret over Øresund, og vil have eder det sædvanlige Fiskerie der med Alle forbudt, siden I slet intet vil gjøre for min Skyld, eller betænke mit Tarv. Det Ord lukke Øinene op paa Folket, alle saa kunde de skiønne at Bonden baadede ikke ved at miste Sildefangsten i Øresund, og greb da til samme Raad som Hallandsfarerne, at krybe til Korset og love Alt hvad Kongen forlangde, og dermed var Rettergangen ude.

Ligesaa myndig en Konge som Knud var, saa stræng retfærdig var han tillige og afskaffede mange Uordener som havde taget Overhaand i Harald Heins Dage, fordi hardtad al Uskikkelighed saavel af indenlandsk Folk som Vikinger, baade Kurer og andre Østerlændinger, var gaaet ustraffet hen. Da Knud derimod blev Konge værgede han Riget kraftelig og lod ingen Hedning stilles og stædes til Lands eller Vands, saa at ingen turde ufrede Dannemarks Kyster og Strømme af Frygt for hans Magt og Herrefærd. Hver sandskyldig Tyv, hver Viking og Drabsmand, det være sig en Dansk eller en Udlænding, maatte bøde med Livet, og hvem der lemlæstede nogen paa Haand eller Fod eller hvor det saa var, maatte smage Giengieldelsens Ret. Hans 148Strænghed og Straffedomme slog Folk med saadan Rædsel at ingen turde stjæle i hans Rige, thi det var hans Ord at hvem der blev bestjaalet var det end for ulaaset Mon eller grimeløs Hest skulde kun tye til ham og tage Erstatning, men Tyven vilde han raade for, og han gjorde ingen Forskiel paa Rige og Fattige, Store og Smaa, men derfor var og hans Retfærdighed de fornemme Folk en Torn i Øiet, hvis Frænder faldt for hans Dom paa deres Gierninger.

Femte Kapitel.

Om Kongens Brødre.

Sin Broder Erik gjorde Kong Knud til Greve i Sælland med samme Rettighed som han selv havde haft før han blev Konge, og de holdt godt Broderskab alle deres Levedage. Sin anden Broder Bent havde han immer i Gaarde hos sig, og det var en stor og stærk Mand med et deiligt indtagende Ansigt. Ole derimod, som var i Aar med Kongen, var lille og leed, og styg af Ansigt, men Munden stod ham godt bi, og han var en drabelig Krigsmand. Thor149gissel var, som sagt, blevet Konge i Garderige, og gjorde ingen Paastand paa Arv i Danmark.

Sjette Kapitel.

Om Kongen og Danne-Kvinden.

Kong Knud var gift med Edle Hertug Baldevins Dotter i Flæmingeland ^{*Flandern.}, og havde med hende en Søn som heed Karl, men imidlertid hændte det sig, at Kongen paa hans Gæstereiser kom til et stort Gilde, og fik der den allerførste Aften Øie paa en favr og fornem Præstekone, hvis Mage i Deilighed han knap kunde mindes nogentid at have seet. Til hende blev han da optændt af Elskov, kaldte paa sin Huusfoged, og befoel ham at sørge for, at den Kone blev hans Selskab om Natten. Det gjorde ingen Gode at knye imod Kongens Ord, end sige at modstaae dem, og det gik da efter hans Villie, Konen laae i den Seng der var redt til Kongen, da han om Aftenen gik til Hvile, og han lagde sig hos hende saasnt han var afklædt. Da hans Tjenere efter 150Skik og Brug havde opvartet ham, gik de deres Vei, og Kongen vendte sig heel venlig til Kvinden, men da

tog hun Ordet og sagde, Guds Fred, Herre! nu og altid! gjør hvad I har Ære af, og kom ihu, at min Beskiæmmelse er Skam for Eder, thi efter som I holder saa i Landet over Tugt og Ærbarhed, tilkommer det og Eder at have selv de fineste Sæder, aldenstund I er alle Mands Hoved, og derom raaber jeg til alle Kongers Konge, at Han, naar I stædes for Ham, vil høre Eders Bøn, som I nu hører min! Ja visselig vil jeg høre Din Bøn, sagde Kongen, thi jeg seer at Du gjør den af stor Hjertens Oprigtighed, og hvad Du begiærer klæder os bedst. Koster det end nu nogen Overvindelse at tvinge sin Villie, saa er det dog Intet at regne mod den store Trængsel vor Herre Jesus Christus haver lidt for os. Dermed stod Kongen op, gik bort og fik sig en anden Seng. Om Morgenen efter lod Kongen den samme Præstekones Mand kalde til sig, og sagde: Præst! vær god mod den Kone Du har, thi saa fiin og frimodig en Kvinde findes vel neppe i Dannemarks Rige. Dermed strøg Kongen en baade tung og dyrebar Ring af sin Finger, og sagde: see, denne Guldring, Præst, skal Du modtage af mig som Vennegave og Naadestegn, og gjør Dig Nogen herefter Fortræd og Uskiel, saa kom kun til mig, og 151du skal faae Ret! Da nu Præsten begyndte meget siirlig at takke baade for Gunst og Gave som ginge paa Rad, sagde Kongen: vær Du kun ikke saa rund med dine Taksigelser, thi ikke saa var det et Venskabs-Stykke jeg havde i Sinde at gjort dig, tilgiv mig blot, det er Alt hvad jeg forlanger! Det gjorde Præsten, som det lod, heller end gjerne, dermed skildtes de ad; og da Giæstebuds-Dagene der sammesteds vare fuldendte, drog Kongen videre fort.

Syvende Kapitel.

Dannemarks Beskrivelse.

Om Danmark at tale, da er det et temmelig vidtløftigt Rige, men ligger meget adspredt, og Jylland som gaaer længst i Sønder, er det største Landskab i Riget. Der, nede i Hedebye, ligger det første danske Bispedømme, med halvfjerde hundrede Kirker, og med 130 Skibe at udrede til Kongens Tjeneste. Derefter kommer Ribe-Stift som har 324 Kirker og udstyrer sex Snese Orlogsskibe, og saa kommer Aars med sin Bispestol, med 210 Kirker og halvfemsindstyve Skibe. Den fjerde Bispe¹⁵²stol er i Viborg, og det Stift med sine halvtrediehundrede Kirker, maae udrede hundrede Skibe. Her paa Lav i Jylland løber den store og navnkundige Limfjord fra Nør i Sønder og skilles i Nordvest fra Havet ved en smal Øre som har faaet Navn efter Kong Harald Sigurdsen, der lod sine Skibe trække derover for at undslippe Svend Ulvsen, og kaldes derfor Haralds-Øre *Harboe-Øre., som man kan læse i samme Kong Haralds Krønike. Østen*Saavel i Text som Oversættelse staaer: *vestenfor* men i slige Ting maae man vel troe sine egne Øine bedre end nogen Pen. og Nordost for Limfjorden ligger det femte danske Bispedømme som kaldes Vendsyssel og har Hjøring til Hovedstad, bestaaer af halvandethundrede Kirkesogne, og udreder halvtredssindstyve Skibe. Hele Vester-Kysten fra Vendsyssel af og lige ned til Ribe, er hvad man kalder Jyllands Side, men der hvor Skilsmissen er mellem Fyen og Jylland, kalder man det Medelfar-Sund: I Fyen er den sjette danske Bispestoel, og det i en Bye hedder Odense, og i samme Landskab findes 300 Kirker og udredes et hundrede Skibe. Fra Fyen kommer man over Beltesund til Siælland, og der, i Roeskilde, er den syvende danske Bispestoel, og i det Landskab er 411 Kirker, samt 120 Sølæg¹⁵³der. Oppe ved Nordsiælland gaaer Øresund og skiller det fra Skaane og Halland, og i Skaane er den ottende danske Bispestoel, nemlig Erke-Stolen i Lund, som er den ypperste i Dannemarks Rige, og har under sig et Stift med halvfjerdehundrede Kirker, som udreder halvandethundrede Skibe i Ledingsfærd. Foruden disse Landskaber ligge mellem Jylland og Skaane mange mærkelige Ølande, som vi ikke har nævnet, saasom: Samsøe der hører til Aars, og Lessøe der ligger under Viborg-Stift, fremdeles de fem Øer vestenfor Fyen, hvoraf Als hører under Hedebye, Laaland, Ærøe, Thorslund og Langeland under Fyen *Dette anseer den latinske Oversætter for at være Meninge, og efter nøie Overlæg troer jeg og det maae saa være. Ellers kunde man ogsaa tænke at Thors-Lund skulde læses: Thors, Ilund, som hos Lyskander er Navnet paa hvad Pontoppidan kalder Ilumøe., og endelig Møen og Falster som høre under Siølands Stift. Bornholm ligger østerud til Søen fra Skaane, ligger til Erkestolen i Lund, og er et stort Landskab med tolv Kongsgaarde og fjorten Kirker. Disse vidtløftige og folkerige Lande udgjorde i gamle Dage mange Kongeriger; men beherskes nu tilhobe af Danner-Kongen alene.

Ottende Kapitel.

Om Kongen og Blod-Eigel.

Paa Regnerstæd *Suhm giætter paa Randerup i Tønder-Amt, men det har ingen Art, snarere maatte man giætte paa Ravnsøe, Ravnebek, Ravnholt og deslige i Riber-Stift, men jeg har intet Sted fundet rimeligt. i Ribe Stift, boede en Dansker ved Navn Regner, efter hvem et Vand ogsaa er opkaldt og heder Regnersøe. Han var af sønderjyds Herkomst, en stormægtig Mand og synderlig godt lidt hos Kong Svend Ulvsen, i hvis Tjeneste han stod lige til Døden skildte dem ad. Denne Regner havde en Søn ved Navn Eigel, som var stor og stærk, driftig og drabelig tilgavns og en Krigsmand udaf første Skuffe. Nu hændte det sig i Danmark, at Aage som var Lehnsmand paa Bornholm, og havde alle de tolv Kongsgaarde under sig, ved Døden afgik, og lod sin Plads staa ledig, hvilket da blev Kongen meldt med Begiering at han vilde raade Bod paa den Mangel og beskikke en ny Høvding i Lehn. Paa samme Tid kom Eigel Regnersen til Kong Knud og tilbød ham sin tro Tjeneste med de Ord: jeg vil tjene eder, Herre, paa mine 155 Forfædres Viis, og den er eder vitterlig. Ja, svarede Kongen, du est en velvoxen, anseelig Karl, og du feiler ikke for Manddom, men dit Ansigt spaaer just ikke det Bedste, imidlertid, da vi veed du er en driftig og virksom Mand, vil jeg forlene dig med Bornholm, men paa de Vilkaar, at du skal udrede Leding og al Kongelig Rettighed af det Hele, og kun have de ni Kongsgaarde til Brug, de tre vil jeg have mig selv forbeholden. Disse Vilkaar tog Eigel imod, drog til sit Lehn og blev snart en anseelig Høvding, thi han holdt mange Folk, lønnede dem godt og levede høit, men for at kunne det, maatte han fare paa Vikingstog om Sommeren, og lade sine Karle der tjene Vinterføden med Sværdet. Landet værgede han med Mod og Kraft og var elsket af sine Svende. Saaledes gik det en Stund, men efterhaanden gik det paa Grund med hans Rigdom fordi han havde mindre Indkomster end de forrige Lehnsænd og større Udgifter, og den Handel kunde Kongen ikke fordrage og bad Eigel aftakke endeel af sine Folk, med det Tillæg at han meende Sørøverie var afskaffet i Danmark.

Nu var det en Sommer at Eigel drog paa Tog med atten Skibe til Vindland, og hærgede der, men Venderne flokkedes og blev en utallig Hær, 1560 da de mødtes med Eigel kom det til Slag, og det til et stort Søslag hvori der faldt mange Folk paa begge Sider. Eigel gik frisk og mandelig frem og laae med sit Skib imod det vendiske Drotskib, men da Striden var paa det Hedeste og ingen ret kunde see til hvilken Side det hældte, da sprang Eigel af sit Skib op paa Vende-Snekken og huggede til Høvdingen og gav ham hans Banesaar, og sprang saa i det Samme baglænds tilbage i sit eget Skib. Derpaa tog Venderne Flugten og Eigel vandt baade en priselig Seier, og kosteligt Bytte, men han var saa mødig at han faldt hardtad ganske i Afmagt, og der han kom til Sæde i Skibet bad han om noget at drikke. Nei, svarede Drengen, her har jo været saadant et Mudder omborde i Dag, saa alle vore Fade ere sprungne og Drikket er løbet i Kiølen. Men derfor kan jeg jo ligevel faae at drikke, sagde Eigel. Nei, Herre, svarede Drengen, thi Mesteparten er Mandeblood. Da stod Eigel op, tog sin Hjelm af Hovedet, trak op i den og drak tre store Slurke. Derpaa drog Eigel hjem med Seier, kom om Efteraaret til Bornholm og fattedes ikke den Vinter for Mad til sit Folk. Dette var en Handel hvoraf der gik Rye om Land saa det ogsaa kom Kongen for Øren, og han saavel som Alle lovede Eigel for Manddom og Seier, men 1575 sagde ikke stort til hvad man fortalte om Drikken. Ved denne Anledning fik da Eigel sit Binavn, og heed siden Blod-Eigel.

Nogen Tid efter kom Eigel til Kongen, blev hæderlig modtaget og udspurgt om sit Tog, og fortalte med en god Villie alt som Kongen spurgde; men siden kaldte Kongen ham til sig i Eenrum og spurgde, om det var sandt hvad man havde fortalt, at han havde drukket Menneskeblood. Ja, svarede Eigel, det har man gjort megen Ophævelse af, men selv har jeg ikke tænkt synderlig derpaa. Men hvordan kunde du komme til at gjøre den fæle Ting? sagde Kongen. Jo svarede Eigel, der kom saadan en Tørst over mig af Møde og Arbeide, at det knap var til at udholde, og der var ikke andet Drikke ved Haanden, Ja, sagde Kongen, da er det en megen slem Sag og en uchristelig Gierning, thi at drikke Mandeblood er i mine Øine ligesaa slemt som at æde Menneskekiød, og jeg har Ord for at straffe strængt for mindre Brøde, men efterdi jeg huer din Manddom i dette Stykke, og finder mig i mange Henseender vel tjent med dig, vil jeg ikke dennegang være dig saa haard en Dommer, som mange har tænkt, hvad du med den Gierning har forbrudt til mig vil jeg eftergive, og kun raade 158 dig som Ven at du forliger dig med Gud, og skynder dig at skrifte din Synd for Præstemænd saa du maae fange Afløsning. Eigel lovede at følge Kongens Raad, og reiste hjem til Bornholm igien efter nogle Dages Ophold, men førend sin Afreise bød han Kongen til Giæstebud hos sig og sagde: jeg haaber dog, Herre, jeg skal have den Lykke at vise Eder hvordan jeg holder Huus, og Kongen fik ikke Roe før han lovede at komme der henimod Foraaret. Saa sad da Eigel efter Sædvane om Vinteren stille paa Bornholm, og lavede om Vaaren til et stort Gilde hvormed han vilde beværte Kongen, som ogsaa virkelig gav sig paa Reisen og ankom til Bornholm med stort Følgeskab. Der fandt han en Gildesstue saa stor som det kunde været en kongelig Sal, og blev saa vel modtaget at han fordrev tre Dage der lystig og veltilmode; men der Eigel fulgte ham ud med fyrstelige Gaver talde han til ham og sagde: hvordan gaaer det nu, Eigel! har du taget til Eftertanke hvad jeg sagde, da vi sidst taldes ved, har du skriftet din Synd og forliget dig med Gud? Nei, Herre! svarede Eigel, ikke endnu, det er gaaet mig ad Glemme. Kongen mindte ham da om ikke at opsætte det længere, det lovede han og derpaa toge de venlig Afsked med hinanden.

159Nu kom da Sommeren og den tilbragde Eigel paa Vikingstog som indrentede ham Penge nok, men der han drog tilbage om Høsten besøgte han ikke Kong Knud, og der Kongen spurgde at Eigel havde igjen været ude paa Sørøverie, mishagede det ham storligen, thi Røverie og Ustyr vilde han have sine Mænd forbudt. Desaaarsag stævnedes han om Vinteren Eigel til sig, og strax efter Velkomsten begyndte deres Ordskifte med at Kongen spurgde: nu Eigel! har du i Sommer været paa Farten igjen? Ja vel, svarede Eigel. Da er det en stor Daarlighed, sagde Kongen, at du vil gjøre dig til Viking, og det er noget Hedenskab som jeg ei kan fordrage. Desuden hører jeg ogsaa at du holder Folk som om du kunde være en Konge og fører dig kongelig op i alle Maader, sætter til hardtad alt hvad du eier og hjælper dig med fremmed Gods naar du fattes, det er der mange som komme og klage for mig, og de nødes vel dertil ved din Forurettelse og Haardhed; thi er det nu min Villie at du skal mindske dit Tjenerskab og ikke slaae større paa end det passer sig for din Stand og Herkomst; Herre være eller Herre tjene! og hvo mig vil tjene skal tee sig derefter. Men det er ogsaa sandt, Eigel! hvordan staaer det sig nu med hvad du veed nok selv, og som jeg flere Gange har erindret dig om? har du gjort 160Bod siden sidst? Da svarede Eigel vredelig, Ja vist, Herre! I har travlt nok med at minde mig om det, men jeg skulde dog mene jeg sørger selv bedst for mit eget Vel. Tager jeg ikke feil, svarede Kongen, saa kommer det nu for en Dag hvad jeg sagde den første Gang jeg saae dig, at du est ikke den bedste Moders Barn, og siden du er saa skiødesløs i dine egne vigtigste Anliggender, skjøtter jeg slet ikke meer om din Tjeneste, og vil fra dette Øieblik af ingenlunde betroe mit Gods til din Varetægt. Ja, Herre, svarede Eigel, Eders Lehn som jeg har havt raader I for, men I skal undres ved at see, at jeg fører mig ikke et Gran mere stoddermæssig op, fordi jeg skal koste mig selv, og jeg skal vist ikke nøde Jer min Tjeneste paa. Naa, naa, Eigel! svarede Kongen, du behøver ikke at gjøre dig saa tyk, saa haard en Nød som du est, og Tak til, har jeg knækket førend i Dag, og du skal nok faae at see hvem af os to der er værst faren ved vort Uvenskab; i det mindste formoder jeg der vil times dig Ting hvorved det vorder langt mere aabenbart end hidindtil hvad Karl du est. Hermed endtes Samtalen mellem Kongen og Eigel og de skildtes ad just ikke som de bedste Venner, Kongen forlevede en anden Mand med Bornholm, og Eigel boede paa sin Eiendomsgaard uden at befatte sig med Høvdingskabet, men 161slog ikke det mindste af paa Folkehold, levede i alle Maader lige prægtig og havde endogsaa nogle Huskarle fleer end mens han var Lehnsmand.

I de samme Dage var Olav Haraldsen Kyrre Konge i Norge, var, som sagt, gift med Kong Svend Ulvsens Dotter, Inger, og holdt godt Svogerskab med hendes Broder Kong Knud. Nu hændtes det en Sommer at der løb et stort Kiøbmandskib med en kostbar Ladning ud fra Norge, og skulde gaae til Estland eller hvor det var etsteds i Østerleden. Seiladsen gik nu først til Dannemark og saa igiennem Øresund østerpaa til Bornholm, men saa blev Skibet borte, saa man hverken hørde eller spurgde til det siden, eller fandt allermindeste Spor enten af Folk eller Ladning. Den Ting kom Folk grumme forunderlig for, og man tvivlede om, det var ikke ganske rigtig fat, derfor sendte Kong Olav i Norge Bud til sin Svoger Knud Danne-Konge og bad ham undersøge hvor det Skib var blevet af, som han da ogsaa lovede.

Saa belavede da Kong Knud sig paa en Reise til Bornholm med nogle Skibe og havde i sit Følge foruden sin Broder Bent og adskillige andre Høvdinger som man ikke veed Navn paa, to navnkundige Brødre: Svend og Astraad som han gjorde meget af, og som ogsaa vare to stormægtige og høi162velbaarne Dannemænd, Sønner af Vaagn Aagesens Dotter Thorgunne, efter hvem man benævnedes dem og kaldte dem med eet Ord Thorgunne-Sønnerne. Saasnaart nu Børen blæste gik Kong Knud til Seils med sin Flaade ad Bornholm til, og hans fornemste Ærende var at see om han kunde komme paa Spor efter Skibet der var forlist, thi den Ting laae ham meget paa Hjerte, og han vilde gjerne vide hvordan den Ting i Grunden hang sammen. Der de nu ikke langt fra Bornholm seilde forbi nogle Smaaøer, bad Kongen dem lægge ind som de da ogsaa gjorde, og steeg i Land. Som nu Kong Knud gik langs med Stranden og kom til en stor Steenblok, lagde han Mærke til at Stenen var saa rødagtig, og spurgde sine Folk, hvoraf det vel kunde være? Det skjønner I nok selv bedst, Herre! svarede de. Ja, sagde Kongen, seer jeg ret, saa har her en Stund været et mægtigt Baal, og kanskee dages nu mellem mig og Eigel hvad jeg længe har formodet, thi jeg skal ikke nægte at efter min Mening er dette Værk af Mands Villie; imidlertid, den Ting maae snart klare sig og her er ikke længer Tid for os at bie denne Sinde. Derpaa drog Kongen videre og tog sit Herberge i Blod-Eigels Nabolag. Eigel var, som sagt, mandstærk og holdt hardtad Hof som en Konge, saa Folk kunde ikke 163noksom undres over hvor han fik Føden fra til saamange Munde, thi sine Vikingstog havde han aflagt, man saae ham ikke drive nogen anden Næringsvei, og alligevel havde han fuldt op af Mad som af Folk. Der kom da Kongen mange Fortællinger om Eigel og hans Trop for Øren, det var godt at see at hvad han hørde var ham kun ilde til Maade, og endnu samme Aften udsendte han sin Broder Bent samt Thorgunnes Sønner med hundrede Mand at hjem søge Eigel. De tog afsted og kom til Eigels Gaard om Nattetide, men fandt dog Folk oppe, thi det var Skik der at sidde ved Drikkebordet til Midnat og derover. De Fleste var vel i Seng da Bent kom til Borgestuen og lod den omringe, men Eigel og nogle faa andre sad endda og drak. De mærkede Uraad og grebe til Vaaben for at værges sig, men da Bent lod dem forstaae de gjorde bedst i at give sig, og Eigel saae han var overmandet, gik han ud og overgav sig. Bent tog ham da til Fange og førde ham til Kong Knud, men Thorgunnes Sønner bleve tilbage med endeel af Mandskabet for at bevogte Eigels Stalbrødre saa ingen af dem skulde undkomme.

Der nu Kongen fik Syn paa Eigel sagde han: nu er det længe siden vi to saaes, imidlertid skal jeg aldrig nægte det er mit Ønske at det nu maae 164være sidste Gang. Ih, svarede Eigel, da kommer det jo nu an paa Herren selv, men rigtig nok troer jeg ikke nogen vil kalde Jer en bedre Høvding eller større Konge for det

Mesterstykke at dræbe en uskyldig Mand. Lad du kun det være min Sag, svarede Kongen ganske sagtmødig, dræber jeg en uskyldig Mand, da er det mig selv som skal gjøre Gud Regnskab derfor, men med dig er det imidlertid saaledes beskaffent, at du kommer ikke langt med Trods og Dumdristighed, nu har vi faaet Hold paa dig og nu skal du nødes til at aabenbare hvad hidtil var dulgt, endskiøndt det, saavidt som jeg kan forstaae, er ikke ret smukt at omtale. Lad os kun nu gaae lige til Mening, og fortæl os hvordan det er gaaet med Skibsfolket, som jeg mener du og dine Stalbrødre har plyndret og dræbt! Det har længe nok været skjult, men nu har vi været paa det Sted hvor vi kan tænke Gierningen er bedrevet. Nu saae Eigel, der var ikke andet for end at sige Sandhed hvorledes til var gaaet, aldenstund han vidste der var saamange af hans Folk Medvidere i Sagen, at naar man klemde paa, blev der altid nogen som nødtes til at bekiende. Han tog da Bladet fra Munden og sagde: det samme Skib som I spørge efter laae for Anker under de Holme hvor I har været, og vi havde vore Speidere ude, nu er 165der om Natten meget Lavvande sammesteds, men det vidste Nordmændene intet af, og kom da til at staae paa Grund med Skibet. Derpaa toge vi Stalbrødre ud til Kiøbmandsskibet lige i Dagningen, og, kort at fortælle, vi bandt Mandskabet, lossede Ladningen; trak Skibet op paa Klinten, lagde Ild paa og brændte det op med Mand og Muus, saa der blev ikke Spor igien, undtagen at Stenen blev brun. Der Eigel saaledes var gaaet til Bekiendelse, sagde Kong Knud, gik det ikke som jeg tænkte at du har dit Liv forbrudt, dømmes nu, Dannemænd! hvad Straf et saadant Nidingsværk fortjener! Mange af Eigels Frænder, og det høianseelige Mænd, vare nærværende og bøde Penge for hans Liv, men Kongen svarede: nei det skal aldrig spørges, at jeg var Gudsforagter nok til at bøie Retten saa for Gunst eller Gave, var det ikke halsløs Gierning, om han saa kun havde dræbt en eneste Mand, eller er kanske Misgierningen mindre, fordi han er Tyv tillige*Om jeg har truffet Mening af: fædz sidan a thvi einu nær tør jeg ikke paastaae, men hvor den latinske Oversætter har snakket reent udenom, kan jeg vel være bekiendt at giætte en Smule.? Deels var nu dette Spørgsmaal ikke godt at svare paa, og deels turde ingen 166sige Kongen imod, saa Følgen blev, at man ledte Eigel til Skovs, reisde en Galge og hængde ham op. Derpaa drog Kongen hen til den Gaard Eigel havde havt og lod Straffedom gaae over hans Tjenere, Somme mistede Liv og Somme Lemmer og de Øvrige gjordes landflygtige, saa at ingen som havde havt Deel i Ugierningen, slap ustraffet derfra. Dermed var da den Røverkule forstyrret, men det blev lagt Kongen meget til Last, fordi Eigels Slægt var baade fornem og talrig, det var Begyndelsen til Uvenskabet mellem ham og Landets Høvdinge, og da Almuen saae deres Opsætsighed, tog den ved Lære og fandt Kongen at være altfor stræng og myndig, fordi de vare vante til at raade sig selv.

(Fortsættes).

244

Kong Knud den Helliges Levnet.

Niende Kapitel.

Om Konge-Mødet.

Kong Knud i Dannemark og Kong Olav i Norge satte engang hinanden Stævne og mødtes ved Gøthelven til stor Fornøielse paa begge Sider. Der kom da mange Ting paa Tale imellem dem, naar de samledes, og det gik altsammen meget godt, men saa var det engang de kom sammen, da tog Knud til Orde og sagde til Kong Olav: hør, Svoger Olav! jeg har tænkt paa, at dersom du ikke synes det er Galskab, vil jeg gjøre et Udenlands-Tog, og hjemsege et Rige som vi Frænder med stor Føie kan gjøre Paastand paa, og det er Englands Rige, thi der har, som du nok veed, mine Forfædre havt meget at sige, ja gjort saadan Fremgang og saaledes faaet Magten, at en af dem, Knud den Store undertvang hele Englands Rige, saa baade han og hans Sønner herskede derover til deres Dødsdag. Nu vilde jeg gjerne have dig, Svoger Olav, til at hjælpe mig i den Begivenhed, og vil i den Henseende 245giøre det Forslag, at enten skal du, som har Skade nok paa Engelsk-Mændene at hævne, være Høvedsmand paa det Tog og faae Hjelpe-Tropper af mig, eller ogsaa, hvorvel det er kun et maadeligt Bytte, vil jeg føre an paa fælles Vegne, naar du vil staae mig bi med Hjelpe-Tropper. Ja, Kong Knud, svarede Kong Olav, hvad du der staaer og siger synes jeg godt nok om*Syniz oss vænlige sett. Jeg kan ikke rede mig bedre fra dette Sted, og Meningene maae det omtrent være, men vis i

min Sag er ieg ikke., forsaavidt man har Prøver paa, at din Slægt har havt Lykken med sig til at vinde stor Ære i det Land, men med min Slægt forholder det sig ganske anderledes, thi den har lidt et Tab der som jeg ikke lever den Dag at faae oprettet. Lad os kun bare betragte hvad alle Folk sagde da min Fader Kong Harald drog ud, at aldrig var der af Norges Land udredt en drabeligere Hær, og det giver Fornuften, at dengang var der i alle Maader langt bedre Raad i Landet til hvad et Ledingstog udkræver end som nu, thi baade skulde man forgiæves lede efter Følgesvende som de han havde med sig, og der feiler endnu langt mere i at jeg er saadan en Hovedsmand som min Fader Kong Harald var. Gik det nu alligevel saa skiævt med det Tog, hvor skulde da jeg faae i Sinde at friste Lykken saa saare og trækkes med nogen om Engellands Rige! Nei, Kong Knud, men da du i denne Sag seer paa vor fælles Ære og Bedste, saa vil jeg flye dig ni Langskibe til Hjælp paa dit Tog, og besætte dem med udvalgte Folk, de kiækkeste Karle der er i min Gaard, og udruste baade Skibe og Folk saa vel i alle Maader, som om jeg selv fulgde med. Det er, svarede Kong Knud, som man kunde vente, et kongeligt Tilbud du gjør mig, det tager jeg ogsaa imod, og raade saa Gud for Lykken! Dermed var det da besluttet at Kong Knud vilde drage til Engelland i Herrefærd, og hver gjorde sin Gisning om hvad Udfald det vilde faae.

Der kom ogsaa mange andre Ting paa Bane ved Kongernes Samtale, og iblandt andet Forholdet mellem Danmark og Norge i ældre Tider, men det ene med det andet gik af i alt Venskab, og da de omsider skildtes ad og drog hver sine Veie i Sønder og Nør hvor de havde deres Riger, da skedte det med Vennegaver og kiærligt Farvel.

247

Tiende Kapitel.

Om Ledings-Toget.

Saasnart Kong Knud kom hjem til Dannemark igien, lod han Herrebud løbe om Land med Forordning om hvormeget hvert Herred skulde udrede, og med den Beskeed, at naar Foraaret kom skulde alting være færdigt, baade Skibe og Folk. Nu fik man travlt i Landet den Vinter. Grev Erik lavede sig til at gjøre Kongen sin Broder Følgeskab, det samme gjorde de andre Herremænd, som tilsagde vare, og hver Høvding rustede sig det bedste han kunde. Tidlig om Vaaren lod Kong Knud Folket kalde sammen og satte dem alle Stævne ved Limfjorden, og did satte ligeledes Normændene som Kong Olav efter Aftale skikkede Kong Knud, deres Kaas, da de kom og fik spurgt, at Limfjorden var Samlings-Pladsen for den danske Hær, og de Normænd vare drabelige, i alle Henseender vel udrustede Folk. Da nu den danske Hær var forsamlet i stor Mangfoldighed, fattedes man endnu Kong Knud, men dog sendte han sine visse Bud som skulde mønstre Ledings-Folket og bede dem bie sig, med det Tillæg, at han selv var hver Dag i Vente. 248Imidlertid forløb der hele syv Dage, og der kom ingen Konge, og Folket blev ilde til Mode fordi han nølede saalænge, men hvad der voldte at han ikke kom til den Tid han havde betænkt, det var, at han havde faaet Underretning om at Venderne havde en Flaade i Søen, og agtede om Sommeren at hjem søge Dannemark og hevne den Skade dem var skeet af Blod-Eigel. Det tog Kongen til Eftertanke og skikkede Bud til Venderne som skulde tale den Sag i Rette, og bede dem lade hans Rige i Fred, aldenstund det dog kun vilde baade dem lidt at strides med ham, men kun gjøre mangan Mand Bryderie og Fortræd, saa det var bedre der blev gjort en Pagt mellem Danske og Vender at de ei meer vilde bekriige hinanden. Med saadant Ærende foer da Budene afsted, og Kongen sagde at han vilde bie efter dem syv Dage, thi han vilde ikke forlade sit Land før han vidste hvortil det blev med den Ufred, men Ugen gik med og Budet blev borte. Imidlertid syndes Danskerne det varede dem for længe, saaledes at ligge paa Stads og vente paa Kongen; Folket blev utaalmodigt og syndes det var en stor Urimelighed, at sanke saadan en Hob Folk sammen til ingen Nytte, Høvdingerne havde megen Snak for og bleve tilsidst enige om at skikke Bud til Kongen. Nu forlangde de af Kongens Broder 249Olav, at han skulde tage sig den Reise paa, men han var haard at bede og sagde: kiender jeg Kongen ret, vil han nok selv raade for Reisen, enten I Danskere pibe eller synge, knap troer jeg heller han gjør stort for min Skyld, thi egensindig er han og hører ikke efter hvad man siger, desuden skal man just ei slaae sin Lid til jer Danske, thi I er at holde som Fisken ved Halen.*Saa omtrent maae det vel være, thi Sammenhængen fordrer noget Sligt og: ecki fastir a velli kan jo hedde: ikke faste i Halen, og hvad de Ord ellers skulde betyde veed jeg ikke.. Dog, skiøndt Olav førde sligt et Sprog, gav han dog efter for sine Venners Bøn og lovede at reise, kom ogsaa med samt sit Følge til Kongen, men aldrig saasnart fik Kong Knud Øie paa sin Broder, før han kaldte paa sine Svende, bød dem og sagde: tager mig ham fat, binder Hænder og Fødder, og fører ham bort og vogter ham vel, saa han ikke undkommer, thi jeg vil ikke høre et Ord af hans Mund. Der var mange som forundrede sig over hvor

Kongen vilde gjøre den Gierning, men dog satte hans Ord saadan en Frygt i dem at ingen turde være hans Bud overhørig. Anden Dagen efter beskikkede Kongen Folk som skulde føre Olav vesterud til Hertug Baldevin i 250 Flæmingeland, der som sagt, var Kongens Svigerfader, og ham lod Kongen hilse om han vilde holde Olav i Fængsel, sætte ham i Bolt og Jern og aldrig slippe ham løs uden Kongen forlangde det selv. Da Kong Knud lod de Ord høre var der Adskillige som tog Svaret og sagde, den Dom, Herre, I der fælde over den Mand synes vi er alt for stræng, thi vi kan ikke indsee at der er skiellig Grund til at lægge ham i Baand og Lænker. Dertil svarede Kongen: ingenlunde agter jeg at aabenbare paa Thinge Olufs Forbrydelse, men om han derfor er uskyldig, det veed den almægtige Gud, ja, det kan vel være mueligt, at selv I veed bedre end jeg hvad han fører i sit Skjold, og i al Fald tænker jeg nok, det varer ikke længe inden Oluf røber sig selv og viser hvad han er. Derpaa blev da Oluf ført til Flæmingeland og Sendebudene rygtede Kongens Ærende hos Hertug Baldevin, og flyede ham Beviisligheder for at det var Kongens Villie, han skulde tage mod Oluf. Hertugen gjorde efter Kongens Begjæring, kastede Oluf i Taarnet, og satte ham der i god Forvaring og under stræng Bevogtning.

Nu lade vi da Oluf sidde der indtil videre, og saa skal vi høre Noget om de Mænd der havde gjort ham Følgeskab til Kong Knud. De bleve da høilig bestyrtsede over den Ulykke de saae at Oluf kom i, og undløb hastelig tilbage til Flaaden, og fortalte 251 der alle Folk hvad der var timedes paa denne Reise, og lagde til, at Kongen kom aldrig. Nu har han da viist, sagde de ogsaa, hvad Mand han er, i det han har gjort saadan en Ugierning, som det er vel man sjelden spørger, taget os der sin uskyldige Broder, saa giæv en Høvding, og sat i Bolt og Jern, og hvorfor har han vel gjort det, uden af Frygt, fordi han mener at Høvdingerne vilde heller have Oluf til Konge end ham og vist nok vilde det da staae bedre til med Regimentet saa Folk var frie for slig Overlast. De Ord gjorde stærkt Indtryk paa Folk, Høvdingerne holdt et Thing, mødtes og drøftede Kongens Foretagende, og sagde derom hvad de lystede; nogle af dem sagde med rene Ord, at Danmark kunde aldrig enten lykkes eller trives saalænge det havde Knud til Konge, men de andre, og det var de Fleste, som tænkte det samme, vilde dog ikke saaledes bære deres Hjerte paa Tungen, at Almuen skulde mærke deres Had til Kongen. Her blev da ogsaa raadslaet meget om, hvad man skulde gjøre med den Krigshær som var forsamlet, siden Kongen ikke vilde til at komme, og efter mange Omsvøb kom det da ud, at de fleste Høvdinge raadte til at opgive det store Ledingstog, opløse Hæren og give Folket Hjemlov. Nu kom da Almuen i Oprør, og raabde med een Mund, at den skulde skee 252 a Landsens Ulykke som vilde ligge der et Øieblik længer, og Mange lagde til, at paa det Ledingstog havde de kun fulgt Strømmen imod deres Villie. Normændene bad dem dog bie, og give sig til Taals og ikke saaledes gjøre Kongens Ord til Snak, han turde vel komme endnu; men Danskerne svarede med Hui, og sagde at Norbaggen maatte for dem ligge og suge paa Labben saalænge han gad. Dermed opløstes Hæren, alle Danskerne seilede bort og kappedes ret med hinanden, som om det var en stor Herlighed hvem der først kunde komme hjem til sin Hytte. Imidlertid kom Kongen til Limfjorden, Normændene laae der endda, drog ham i Møde, og tog paa det Kiærligste imod ham, men vreed tilbunds var Kongen paa de Danske som havde forspildt Toget, deres Troskab, sagde han, har nu de Danske beviist inaar jeg saa faaer dem betalt; Kongen var gruelig vreed, men holdt dog sin Tunge i Tømme, som han havde for Skik, selv naar der hændte sig Ting som han ikke for sin Død kunde lide. Normændene tilbød nu Kongen at gjøre ham Følgeskab hvorhen det lystede ham at fare, og dertil svarede han saa: det er et godt og mandeligt Tilbud, og ærlig har I fulgt eders Herres og Høvdings Bud, saa I har forskyldt min varmeste Tak, men drager nu kun med den til Norge igien, thi vi Danske 253 har nu mellem os selv en anden Leeg for. Saa seilede da Normændene hjem til Norge, og Kong Knud med samt sit anseelige Følgeskab vendte tilbage til Siælland, hvor de Sendebud han havde skicket til Venden, mødte ham med den Beskeed at Venderne toge med Kyshaand mod Kongens Tilbud om Fred og Venskab, og vare kun stukne i Søen, fordi de ikke turde troe Kongen, da de havde hørt, han agtede sig til Venden med den store Hær, han efter Sigende, havde forsamlet; og derfor vilde de være paa rede Haand til at væрге deres Land, ifald det skulde blive angrebet, men nu skikkede de Kongen Forsikkring om alt Venskab og hæderlig Skiænk. Denne Tidende gjorde Kongen glad og let om Hjertet.

Ellevte Kapitel.

Om Kongens Rettergang med Bønderne.

Det første man nu hører til Kong Knud er, at han tog Veien sønderpaa og over til Fyen, hvor han holdt Thing med Bønderne og talde dem skarpt til for den Spot og Skam, de efter hans Mening hav254 de gjort ham, og som de nu, sagde han, skulde pibe Olie for. Imidlertid antog Grev Erik, som var fulgt med Kongen sin Broder fra Siælland, sig Bøndernes Sag paa det Bedste, og sagde, at det var ikke nær saa ilde meent som gjort af

Bønderne, thi, sagde han, I veed jo nok, Herre, at Folket har Øren som Høvdingers Ord og nybagt Raad er Bonde-Ganning, og Alt hvad man sagde dem var at I havde aldrig i Sinde at komme hvor Flaaden laae. Saaledes talde Greven udførlig og ridderlig Bøndernes Sag, men Kongen var vranten og vanskelig at tale til Maade, imidlertid lovede han dog Bønderne Forladelse, at sige paa de Vilkaar, han vilde selv bestemme. Derpaa ginge de Mænd frem som især vare sigtede og lagde Sagen i Kongens Haand, som dømde dem i svære Bøder, og Sagen kom mangan en saa dyrt at staae at han syndes der skedte ham stor Uret, men som Tingene da stod, var der ikke andet for, end at lade Kongen stække og smække efter Behag. Han var ikke heller af dem der lagde Fingrene imellem, thi han lod baade Store og Smaa, uden nogen Persons Anseelse nyde den Løn han syndes dem kunde tilkomme, men det syndes Høvdingerne var meget for rundt, og skrev det bag Øret, dog gjorde sig ingen saa dristig at sige Kongen imod.

255 Fra Fyen drog Kongen videre over til Jylland, hvor hans Følge voxde stærk, saa han kom frem med Vælde og langt større Mandskab end de forrige Danne-Konger pleiede at føre med sig. Hvor han drog frem lod han tilsige Herberge og Giæstebud for sig, og al Omkostningen maatte Bønderne udrede, somme Steder opholdt han sig kun ganske kort, men deslænger alle Vegne hvor han fandt det gjordes Behov, og overalt blev der holdt Herredsting, hvor han stævnedes og sigtede Bønderne for at have beskiæmmet ham, ved at nægte ham den Lydighed de vare ham skyldige. Kongens Taler vare baade lange og vittige og for Bønderne haarde at døie, thi i hans Mund vare deres Forbrydelser mange; vel svarede Bønderne for sig og nægtede alle hans Beskyldninger, men saae dog tillige, det kunde ikke nytte dem at sætte de høie Hjul for, aldenstund Kong Knud var saa mandstærk og havde sanket saamange Høvdinge om sig, saasom begge sine Brødre: Grev Erik og Bent, Svend og Astraad: Thorgunnes Sønner, to andre Brødre: Palmer og Blakmer, Dronning Edles Drabanter, store, stærke og dristige Karle, høit anskrevne hos Kongen; og desuden mange andre høibyrdiske Mænd.

256

Tolvte Kapitel.

Om Thord Buk og Vendelboernes Oprør.

Oppe mod Skagen i Jylland ligger et Landskab som kaldes Vendsyssel, som er en fattig Egn fremfor andre i Dannemark, og der havde baade Grev Esbern og Evind Bifre hjemme, og deres Fødebyer ere opkaldte efter dem. Vestlig i Vendsyssel ligger Hjarrands Herred ^{*Suhm mener det er Horns Herred.}, og der havde Kongen to Sysselmænd, ved Navn Thord Buk og Tolder Vams ^{*Thordr Dorri og Tolarr Verpill, dorri er en Giedebuk, verpill en Læderbælg.}. Den Tid de nu hørde, at Kong Knud var i Jylland og tilmed hvordan han foer frem, holdt Thing og beskattede Folket, og agtede sig nu med hele sit Følge til Vendsyssel for at handle ligesaa med Indbyggerne der, da holdt Thord Buk et Thing og lod dertil udtrykkelig kalde alle dem der havde nogen Myndighed eller Anseelse. Det blev et folkerigt Thing, det samme, og da det var begyndt reiste Thord Buk sig, talede og sagde: I har vel spurgt om dennehersens Konge, hvordan han overfarer Landet med Hærværk 257 og Vold, og hvilket et stort Slæng han har skrabt sammen og fører med sig, mange til Uleilighed; men dog tør jeg haabe, han med det første faaer selv værst, thi mig er sagt for Sandhed, at han har kun faa Folk om sig som due til Noget, og det kan man jo ogsaa nok begribe, at der er ikke ret mange duelige og ærekiære Mænd, der vil tjene ham, saadan en troløs Niding som aldrig faaer Nok, og er ligere en Røver end som en Konge. Somme Høvdinge har han myrdet som æreløse Folk, der vare ei Mandebod værd, Somme har han uden skiellig Aarsag drevet af Landet, og alle de andre har han kuert og knegtet, aldrig, saalænge der er Liv i ham, bliver Landet frit for det Aag og den Trældom, og ubegribeligt var det om ingen skulde have Mod og Manddom nok til dog engang at sætte Grændser for hans Udaad. Allenfalds vil jeg nu reent ud erklære, at jeg har ikke i Sinde at taale hans Overmod længer, og det indseer jeg at saadan Fattigdom som der er imellem denne Egns Folk, kan de umulig udholde at blive saaledes klippede af ham, som andensteds er skeet; men vor Egn er da som I veed, ikke heller saa lige at løbe til for de mange Moradsers og Vandløbs Skyld, og vil I som jeg, da vil vi ikke sidde med Hænderne i Skiøt 258 det og vente paa Ulykken. Lad os nu høre hvad I Andre mene, om I er enige med mig, eller I veed noget Raad som er bedre! Svaret blev at man nok vilde af ham tage Raad for Uraad, thi, sagde de, Erfaringen har for længe siden lært os, at vi staae os godt ved at lade dig raade. Ja, sagde Thord, i saa vanskelig en Sag, som jeg agter denne for at være, kan jeg ikke nøies med eders blotte Samtykke, thi det staaer mig for Hovedet, at kommer Kong Knud her i Nabolaget og faaer eder i Tale, da vil han nok vide saaledes at belægge sine Ord, at I synes han har fuldkommen ret, thi Talegaver har han, snu og snedig er han tilgavns, saa han kan sagtens besnakke og forblinde eder, hvis I laane ham Øren.

Kun paa et eneste Vilkaar tør jeg slaae Lid til eders Bestandighed, hvis nemlig enhver af eder som har nogen Formue, vil sætte mig alle sine rede Penge i Pant for sin Trofasthed, thi dem vil jeg have i Forvaring til vi see hvad Udfaldet bliver; Staae I mig da bi, og holde vor Aftale som jeg vil haabe, da faae i eders Penge igien, men vil I bryde Troe og Love og Kongen faaer vort Anslag at vide, da er jeg en holden Mand, men slippe I med Livet, da komme I dog til at købe det dyrt, og da kan man sige I faae Løn som forskyldt. Tolder Vams tog Svaret og sagde: det er vist og fast Al259muens Villie, ingenlunde at lade Kongen raade, uagtet han er saa opblæst, at han tænker hele Riget skal taale hvad Ufred han gjør, et Raad maae vi gribe til, det første det bedste, og det er vor Villie, at du, Thord, tager dig paa at være Mand for det Hele, thi du er den klogeste iblandt os. Ja, sagde Thord, er nu alle Mand, saamange som ere her tilstædte, eendrægtelig af denne Mening? Ja, alle Mand, var Svaret. Nu vel da, sagde Thord, saa skal det være mit første Raad at vi holde Trop og lade ikke een Mand forlade vort Selskab, men samle heller fleer, og drage saa afsted ned til Aaen som Kong Knuds Vei falder over, naar han agter sig hid, og faaer han da i Sinde at hiemsøge os, vil vi forbyde ham Overfarten. Hermed blev Thinget ophævet og hele Flokken søgde ned til Aaen, hvor de spurgde at Kong Knud var paa Giæsterie ikke langt derfra: paa Sæfarende inde i Bugten ved Limfjorden *Suhm siger, T. 4 S. 681 at Sæfarende er hvad man nu kalder Siørind eller Siøring i Hundborg Herred, og det er ikke urimeligt, men han prøver ikke paa at forene Saga-Sagnet med Ælnoths Vidnesbyrd, som ogsaa i hele Fortællingen om Oprøret falder vanskeligt. Dog herom meer ved Leilighed!, og derfra sendte de Speidere ud, 260som skulde udforske hvor mandstærk Kongen var, og hvad Beslutning han tog.

Kong Knud var da, som sagt, til Giæst paa Sæfarende, og agtede derfra at skikke sine Sendebud vesterind i Vendsyssel og lade dem opkræve Bøderne, thi selv agtede han ikke at reise, da man havde sagt ham, hvor vanskeligt der var at komme frem. Til denne Sendelse udnævnedes han Thorgunnes Sønner, Svend og Astrad, og de, som intet havde spurgt til Vendelboernes Opløb, droge afsted med ni Følgesvende, til de kom til en stor Aa, og saae at der paa den anden Side stod tykt med bevæbnede Folk, som skaaede sig heel urolig, og stilde sig op paa Brinken ved Vaddet, da de saae Kongens Mænd nærme sig Aabredde. De godt Folk, sagde Svend, vil nok gaae os i Møde med Bøderne, da de veed vi er ubekjendte med Veien, de ere da meget skikkeligere, end Folk har sagt, og naar vi komme til Kongen igien, skal vi tale deres Sag paa det bedste. Ja, sagde Astrad, jeg kan ikke vide det saa lige, men saa god Troe, som du, har jeg ikke til dem. Vendelboerne kunde høre hvad de sagde, og Thord Buk tog Svaret. Glæder eder kun ikke for tidlig, sagde han, over den Bod I faae her, skiøndt I faae hvad eder tilkommer. Det er rigtig nok et ublu Spil I prøve saaledes at underkue et helt Folk, 261men jeg vil ogsaa haabe, I spille paa eders Hals, uagtet Folk ere senere til at betale end rimeligt kunde være, og allenfalds skal I vist ikke her komme saavidt med Vold, som andre Steder, prøver nu til om I tør! Hillemand, sagde Svend, de føre et høit Sprog, de Folk, men hvad synes nu I Andre? skal vi prøve til? Saae du det, sagde Astrad, jeg tvivlede nok om, vi skulde ikke rose af den Bod de Folk vilde byde, og jeg holder ikke for det er raadeligt at ride over, aldenstund de ere saadan en Flok, og man ikke længere behøver at spørge, hvad de har i Sinde. Jo, sagde Svend, kom vi hjem med den Beskeed, da vilde Kongen synes, vi havde kun daarlig røgtet vort Ærende, og han havde Ret, naar vi nu gik i Staae og lode os jage paa Flugt med store Ord; det er desuden Karle som ei holde Stand, naar man gaaer dem til Livs; frem skal vi og frem vil vi. Svend fik ogsaa sin Villie frem og reed med sit Selskab ud i Vaddet, men det var en besværlig Reise, thi der regnede Pile og Stene ned over dem, Skjoldene fik Skam og Folkene Saar. Nei, sagde Astrad, nu tilbage! det er paa den høie Tid. Aldrig, nei fy for al Skam! svarede Svend og gav Hesten af Sporen. Astrad som saae hvilket Galskab det var, lod ham ikke faae sin Villie, men greb Hesten i Tømmen og dreiede den om med Ryt262ter og Samt, uden at Svend var i Stand til at stritte det mindste imod, saa bomstærk en Karl var hans Broder. Svend var fnysende vreed, men maatte dog nu vende om med alle de andre, og just som Kongen stod færdig at reise fra Giæstebudet paa Sæfarende, kom hans Afsendinger tilbage og bragde ham den Tidende vi nu har hørt. Kongen blev forbittret, og Svend var som han var rasende, bad Kongen lade Budstikken løbe og opbyde Folket i de nærmeste Herreder, og saa afsted, Sværdet ud, og ind paa de Skurke at splitte dem ad, er det ikke dog en Gru, at saadanne Uslinger skal vove at gjøre Oprør og føre Avindskiold imod Eder, skulde de nu ikke klappes saa at de kunde huske det alle deres Dage! Det koger over i dig, Svend, sagde Kongen, men det skal ikke være mit første Raad at drage Sværd mod Undersaatter, om man end kunde sige, de havde forskyldt det, jeg vil endnu engang sende dem Bud, saa stilles den Uroe vel, medens jeg, efter min Bestemmelse reiser til Fyen *Der staaer baade her og nedenfor nordr til Fions men den Kaas kiender jeg ikke.. Nu kaldte Kongen paa Tulle, en ung, velbyrdig og beleven Adelsmand, og sagde til ham: du skal være vort Bud til de Folk, der, som man fortæller, vil løfte 263Haand imod os, og siig du dem, at de skilles ad og gaae hjem hver til Sit, og naar da siden Hovedmændene komme til os, kan vi forliges i Mindelighed. Dermed tog hver sine Veie, Kong Knud sin til Fyen paa Giæsterie, og Tulle sin, selv tiende *Efter Ælnoths Beretning drog Knud først til Viborg Landsthing, og først, da han der saae, at alle forlod ham, til Fyen..

For nu igien at komme til Thord Buk og hans Selskab, da toge de samme Vei frem som Svend og hans Staldbrødre var kommet, og gjorde nu alle Mand vitterligt, at det var deres Agt med Vaaben at giæste Kong Knud, hidsede op det bedste de kunde, og havde den Glæde at see, hvordan alle de der kunde baade krybe og gaae, saasart de spurgde der var Nyt paa Færde, og Oprør blandt Folk, stimlede sammen og trængde sig ind. Der blev da snart en Landehær, og hvor de kom frem, stod Alting dem aabent. Dette kom Tulle og hans Mænd for Øren, og just som de vare i Nærheden af en anseelig Bye, fik de selv Øie paa Hæren. Tuller Følgesvende fik ham til at gaae ind i Byen, og anvende al mulig Forsigtighed, da Almuens Høvedsmænd

sagtens vare Folk, der kunde gjøre hvad det skulde være, og 264han gik da med nogle Svende op i et Taarn for at see naar Hæren kom forbi og gjøre sin Gisning om hvor stor den vel kunde være; tillige var det hans Agt derfra at tale til dem i Kongens Navn. Thord og hans Trop havde ogsaa allerede hørt om de Sendebud Kongen havde skikket ud imod dem, og vidste hvor de vare, derfor gjorde Hæren Holdt udenfor Byen, og Thord spurgde om der var noget kongeligt Sendebud kommet til Byes? Man sagde ham da at baade vare der komne nogle saadanne Mænd og de havde i Sinde at tale med ham, hvorpaa han med et stort Følgeskab gik ind i Byen, did hvor Tulle stod i Taarnet, og spurgde hvad hans Ærende var? Tulle tog da saa til Orde: hvor vil I hen, sagde han, med den Krigshær? thi det gad jeg vist og mange med mig, hvad det skal betyde som I tager eder for: at vække Krig i Landet selv, og du er dog vel ikke bange for at sige, hvad I har i Sinde. Rigtig Tulle, svarede Thord, det traf du paa en Prik, at jeg har baade Mod og Mund til at tale ud af Skiægget, uagtet du er Kongens Hjertensven, saa hør da nu: vor Agt er at fare afsted uden Ophold til vi finde Kongen, om han ellers tør bide os, og løber det Møde saaledes af som vi ønske, da tænke vi han glemmer at fortælle hvorledes det gik ham. Hvilket et ulyksaligt Forsæt var ikke det, sagde 265Tulle, og vil I sætte det igiennem, bliver det vist som sig bør eder selv den Ulykke rammer; gjører da heller, hvad tilbørligt er, og vender eder hastelig fra sligt forrædersk Anslag, fra den uhyre Misgierning at forfølge saa dyrebar en Herre og Høvding som vi har annammet! Lader os dog heller tjene ham det bedste vi kan, thi er det ikke dog vor Skyldighed, da vi har saadan en Konge, mægtig og myndig, trofast og fiin, gavmild og klog og ypperst i alle Idrætter, saa der gaaer Syn for Sagn at den Røst som forsvarer maae være mere sandfærdig end den som fortæller ham. Nu er det Kong Knuds Ord til hver en Mand som er hans Undersaat og har fortørnet ham, at han vil tage dem til Naade, naar de, som følgerigt er, lægge Sagen i hans miskundelige Haand; han vil lade eder, Dannemænd, nyde Lov og Ret som fra Areldestid, men kræver derimod Lydighed og troe Tjeneste af eder igien. Saa betænker da nu eders Skyldighed, og betragter at ihvorvel I nu synes stærke fordi eders Mandtal er stort, saa komme I dog vist til Forkort naar I skulle drages om Reeb med Kong Knud, thi saa gik det dem som baade større og stivere vare end I. Haver da, som vakkre Svende, Gud og eders eget Vel for Øie! holder Styr med den Støi, og Fred med eders Konge! nær er hans Naade endnu naar 266han seer I fortryde hvad ilde er gjort, thi jo større Forbrydelsen er imod ham, desmere formilder han Straffen, og vil I nu lyde mit Ord, da skal ogsaa vi vist tale for eder, det bedste vi kan. Da nu Tulle hermed sluttede sin Tale, tog Thord Buk til Orde og sagde; der har den Karl nu staaet og ramset en heel Hob op med Løgn og Alt, men I skal ikke troe et eneste Ord deraf, thi han er en Bedrager; Kongen har lagt ham Ordene i Munden og bilder sig ind der skulle være nogen som vilde lægge dem paa Hjerte, men bryder I eder kun slet ikke om den Snak! Imidlertid var der mange som sagde at Tulle havde talt meget fornuftig, og at det var raadeligst, man gav hans Ord Magt og gik paa Forlig med Kongen; men aldrig saasart mærkede Thord at Folket begyndte at vakle, førend han greb sin næste Naboe et Spyd udaf Haanden, skiød til Tulle i Taarnet, ramde ham i Livet og gav ham sit Banesaar. Man fandt almindelig at det var stor Synd for ham, men nu gik Toget sin Gang videre fort til Sæfarende, hvor Kong Knud havde været til Giæst, og der var en stor Kongsgaard, og en kongelig Foged som bestyrede den, Fogeden sloge de ihjel paa Timen og plyndrede Gaarden. Her fik de at vide at Kong Knud var draget til Fyen og havde ikke mere Mandskab hos sig end sædvanlig, 267og derpaa sendte de Bud omkring til de nærmeste Høvdinger og store Bønder, lode dem sige hvordan Tingen stod og bade dem komme ihu hvad Fortræd Kong Knud havde gjort dem, og skynde sig paa Benene, saa de kunde naae ham, før han fik Tid at samle Kræfter! Allevegne forundrede man sig storligen over at saadanne, for det meste aldeles uanseelige Folk turde vove sig til sligt et Foretagende, men nu kom det for Dagen, hvad vi før bemærkede, at mange Høvdinger vare Kong Knuds dødelige Fiender for hans strænge Retfærdigheds Skyld, thi nu vare de fleste saa rede til at gjøre Opstand imod ham at den var god at lokke som gjerne gad hoppe, hver foer til Hæren som Rygtet til ham, og inden faa Dage var den baade hardtad utallig og fuld af mægtige Høvdinger. Der kom da iblandt andre ogsaa Esbern Øjarl og Evind Bifre, som i Thords Trop fandt mange Kyndinger, Venner og Frænder vesterinde fra Vendsyssel, og nu blev der gjort den bestemte Aftale imellem dem, at de vilde gaae med Hæren lige til Fyen og myrde Kong Knud hvor de traf ham; Grev Esbern blev gjort til Høvedsmand og førde Hæren nordop til Randers hvor de opholdt sig nogle Dage og fik end mere Tilløb af Folk.

Imidlertid var Kong Knud i Fyen og hørde der Rygtet baade om Tullens Mord og om alt det 268Folk Høvdingerne havde sanket imod ham, saa der var blevet en umaadelig stor Hær, hvis eneste Mundheld var at de vilde ham til Livs. Han skikkede derfor Bud allevegne omkring for at opbyde Folket og mane dem strængelig, men de gave Alle eet Svar, at de vilde hverken holde med Bønderne eller med Kongen. Et andet Bud skikkede Kong Knud med det samme til sin Husfrue, Dronning Edle, og bad hende forlade Landet det snarest mueligt og reise hjem til Flæmingeland til sin Fader Hertug Baldevin, med samt Karl, deres Søn, alt det Løsøre hun kunde føre med sig og saamange Klenodier som hun kunde finde.

Vi forlod Bønderne i Randers, hvor de holdt sig op for at faae Skibe til Overfarten over Middelfar-Sund til Fyen, og der i Randers holdt Grev Esbern Thing, og spurgde i sin Tale til Bønderne, hvad Begreb de vel havde gjort sig om det Stævne med Kong Knud, som var deres Agt. Troe mig, sagde han, at ihvorvel han kun har faa Folk at sætte imod saadan en mægtig Hær som vores, saa vil der dog endnu noget Andet til, om det skal hjælpe, thi det er lutter udsøgte, krigserfarne Folk han har, I skal nok mærke at Kong Knud er en Mester baade i Kløgt og Kneb, og jeg veed for vist, at han har allerede spurgt vor Reise. Jeg holder det da for 269raadeligt at En af os som har Forstand i Panden, reiser først over til Kongen og byder Forliig, saa han kan faae Leilighed til at udforske hvad Mandskab han har, og hvad Raad han griber til. De fleste vare enige om, at Forslaget var herligt, men Reisen havde Ingen Lyst til at gjøre. Saa bliver det vel bedst, sagde Greven, at

jeg reiser selv til Kong Knud, vi to er gamle Bekiendtere paa Hovedets Vegne. Derpaa foer Greven afsted over Sundet med endeel Folk, og lod de Øvrige, som skulde skibes over efterhaanden, blive tilbage under Anførsel af Evind Bifre, og han kunde heller ingen have fundet som enten gav Folket værre og grummere Indskydelser, eller skyndte mere paa at Sagen fik saa hurtig en Gang som mueligt. Aftalen var at Hæren skulde opholde sig i Fyen til Grev Esbern kom tilbage fra Kongen og havde udspeidet baade hans Folk og hans Forsæt, men da nu Hæren begyndte at indskibe sig i Randers, sagde Thord Buk til sin Staldbroder Toller Vams: vil du som jeg, saa sige nu vi med samt vore Svende Farvel og gaae hjem, thi nu er her kommet saamange store Folk og fornemme Høvdinge, at vi er omtrent tilovers, og dog skal ingen sige vi løb efter Næsen, thi vi har faaet Tingen saa godt i Gang, at den nok vil gaae af sig selv, og knap helmer den Hær, før det 270er bestilt, og Kong Knud, til Lykke for Land og Rige, har faaet sit Livsbrød. Som sagt saa gjort, de gik deres Skud med Svende og Samt, og der var alt for megen Bulder og Støi i Hæren, til at Nogen skulde engang ændse Sligt.

Trettende Kapitel.

Om Grevens Reise og Forræderie.

Grev Esbern reiste da til Kongen med sine Svende og sit øvrige Følgeskab, og saasnart han kom hvor Kongen var, stæddes han for ham og hilsde paa ham, men Kongen svarede ikke paa hans Hilsen. Da sagde Greven: Ja, Herren har vel sagtens spurgt at der er Oprør i Landet og at det har faaet saadan Magt at mange Høvdinge ere indviklede med derudi. I mine Øine er det nu et stort Galskab og Nidingsværk man har taget sig for, thi vel kan jeg ingenlunde nægte at jeg har været i deres Selskab, men det gjorde jeg fordi Almuen er saa splittergal at den tager ingen Grunde imod, og min Hensigt var at underrette mig om deres Styrke og Anslag; for nu at vinde deres Fortrolighed, meende jeg det var nød271vendigt at lade som jeg holdt med dem, men jeg havde mine egen Betænkninger for mig selv, nemlig at gjøre hvad Æren og min Pligt tilsagde mig: aldrig at slippe Eder, men det snarest mueligt selv tage afsted og berette Eder Tingenes Beskaffenhed, og gjøre Eder al den Tjeneste der staaer i min Magt, ifald I ellers har den behov. Seer Eder nu vel for, Herre! thi gode Raad ere dyre. Kongen takkede ham og sagde: du har da ført dig meget bedre op i denne Sag end Ordet gik og mange meende, men hvad mener du, Jarl, man skulde helst gribe til, du er jo en snild Mand, saa siig os nu et godt Raad, om du ellers er os saa troe som du lader! Nei Herre, svarede Jarlen, det er ikke hos mig I skal søge gode Raad, men det er imidlertid ikke meer end min Skyldighed at sige hvad jeg synes der var raadeligst, og det er, at eftersom I har kun faa og dyrebare Folk, skulde I trække Eder tilbage til de Egne hvor Landet har sin Styrke, saa kan I snart samle Kræfter, og naar I da mødes med Bønderne, kan I give de Nidinger saameget som de har godt af. Baade Grev Erik og mange andre Høvdinge huede det Raad meget godt; men Kongens Broder Bent sagde: nei, aldrig skal det spørges at vi krøb i Skjul for danske Bønder, og det skal være mit første Raad at dennehersens Jarl bliver taget 272ved Vingebenet og kommer aldrig levende herfra, thi jeg kan grandgivelig see at han er en Lurendreier og Forræder, og kan ikke noksom undre mig over, at Kongen vil laane Øren til hvad han har at fortælle. Ja Bent, sagde Kongen, forsaavidt vil vi følge dit Raad, at vi vil bie vore Fiender og lade Gud raade for Lykken; men du, Grev Esbern, skal drage lige tilbage til Bønderne og sige dem, at jeg byder Forlig paa de Vilkaar, at de skal rundt i Riget nyde den Ret som dem hjemles i Danske Lov fra Areldstid, og som de have nydt under Landets forrige Konger, og mener man jeg har gjort noget Ulovligt, da vil jeg derfor stande til Rette, men Bønderne skal ikke være mine Dommere. Siig du dem dette, og lad os det paa Timen vide, hvis de forkaste Fredstilbud! der er mange, Jarl, som troe dig ilde, men vær nu du os troe som du est pligtig, som min Undersaat og Lehnsmænd, og husk at Troløshed vil Herren straffe, reis, kom snart igien hvis Almuen ei vil Forlig, vi bie dig. Ja Herre, sagde Jarlen, siden I ikke vil høre mit Raad, saa skal jeg snart være hos eder igjen, og være til Tjeneste efter Evne med alle dem der mig vil følge, thi nu kan I have Alt det behov I kan faae. Dermed bukkede han for Kongen, gik ud til sine Folk, og bad dem nu ride til, thi det var alt 273seent paa Dagen da Kong Knud og Grev Esbern skildtes ad, og dette tildrog sig i den fyenske Bye som de Danske kalde Odinsve *Det er heel mærkeligt, hvad her meldes, at de Danske kaldte den Bye *Odinsve* som Islænderne kaldte *Odinsey*, thi det vidner om en ikke saaliden Forskiel paa Tungemaal i meget gamle Dage; og det træffer særdeles vel at Ælnothus, der ellers afviger saameget fra Knytlinge, her stemmer, og kalder Byen *Othins Vi*, ventelig: Odens Helligdom, da derimod det islandske Ord siger Odins Øe. hvor Kongen ogsaa blev til Herberge den følgende Nat.

Grev Esbern blev nu ved at ride til han naaede Bonde-Hæren som nu aldeles var kommet over Middelfarsund og havde udskibet sig, og efter kiærlig Velkomst spurgde man ham hvad Styrke og Forsætter

Kongen havde? Greven sagde, at eengang vidste han rigtig nok ikke ret enten han var kjøbt eller solgt, men fortalde dem saa hvad han havde hørt og seet, hvor Kongen tog Afskeed med ham og hvor han var til Herberge om Natten, og lagde til: der maae vi giæste ham, og det uopholdelig, thi nu er Øieblikket, nu kan vi faae vor Krig frem om ellers vi har Lykken med os. Ved den Fortælling bleve Bønderne som de vare gale, nu vilde de fare 274lige paa Kongen, og stæddes ikke før de stode for Kalvaa tæt ved Odinsve Kjøbstæd, hvor Kongen, som sagt, var til Herberge, og der til Aaen kom de om Morgenens tidlig ved Soels Opgang. Her lod Grev Esbern gjøre Holdt og samle Hæren til et Standthing, hvor der skulde giøres endelig Aftale. Grev Esbern stod da op at tale og sagde, jeg drog, som vitterligt er, til Kong Knud for at udspeide hans Styrke og Anslag, og jeg maae berette, at da jeg taledede med Kongen, kunde jeg af hans Ord forstaa, at saavidt det stod til ham, vilde han ingen Mand lade skee Ret, han fandt da ogsaa at denne Opstand imod ham var en utilgivelig Forbrydelse, som han, saasnaart han saa Lejlighed, vilde straffe paa det Haardeste, ja, kort sagt, han har aldrig været værre i sin Mund imod Folket end netop nu, og mener ordenlig at nu har han ret Aarsag dertil. Paa den anden Side derimod kan jeg forsikkre, at efter Alt hvad jeg kunde skiønne paa Kongen er han sin Død vis, han var saaledes ganske raadvild, som da ellers aldrig pleier at være Tilfældet med ham, saa klog som han er, Folk havde han heller ingen synderlig, rigtig nok kunde man godt mærke paa hans Tale at han meende, han alene var Mand for det Hele, men det kunde dog vel være mueligt, at stakket Dands er snart sprunget, saa han faaer at for²⁷⁵nemme om han, som ingen Andre vilde ændse, ogsaa virkelig kan være sig selv Nok. Kort sagt, Skam faae den der vil nøle med at gaae Kongen paa Livet, thi det er en sand Nødvendigheds-Gierning den samme, jeg og mine Svende skal være de første, og den kalder jeg en Kiælling, som er bange for at være med at slaae Kong Knud ihjel, thi jeg gad nok vist, hvormange der er af de nærværende Høvdinge, som han ikke har gjort stor Fortræd, enten slaaet deres Slægt og Venner ihjel, eller skilt dem ved deres Formue eller gjort dem anden Spot og Skade, og kan I glemme det, da hjælper ingen Opmuntring, men saameget er vist at ingen Mand i Landet er sikker paa Liv og Gods, saalænge Kong Knud seer Solen, og fandt I ham haard da I havde fortørnet ham meget mindre, saa giver jeg eder at betænke, hvad I nu har at vente ifald han slipper, og troe I mig! faaer han Svøben endnu engang i Danmark, da vil han kjøre saaledes i Ring med dem der har gjort Opstand at de skal sige, de vare der. Den Leeg har vi imidlertid ingen Lyst til at prøve, vi vil have os en Høvding der er handelig, og ikke saaledes som denne Konge vil see os over Hovedet, og træde os paa Nakken.

276Da nu Greven havde udtalt, stod Evind Bifre op og sagde: vi har nu enstund siddet og hørt paa en Mand som har Forstand og mener os det godt, og er Hovedmanden her i vort Lag, han har ogsaa talt paa hver Mands Bedste, ligesaavel paa Næstens som paa sit eget, saa det gjør ingen Gode at foragte hans viselige Raad, og lade den Sag falde som nu er kommet saa godt i Gang, at den i en Hast kan gaae igiennem. Desuden har Folk nu saaledes lagt deres Had til Kong Knud for Dagen, at de skal ikke lystes ved at stole paa hans Naade, jeg bryder mig forresten ikke om hvad Andre vil, men jeg skal aldrig nægte, det er min Agt at lade mine Vaaben snakke med Kongen, og jeg har den Formodning at det skal lykkes mig.

Da nu Evind var færdig, stode Flere op, den Ene efter den Anden og talde vidt og bredt, men det løb altsammen ud paa det samme, som Greven havde sagt, og viiste kun at Danskerne havde nok af Munden og ret Mod paa at tage Livet af Kong Knud, og med det Forsæt foer nu Almuen frem.

277

Fjortende Kapitel.

Om Knuds Endeligt.

Da det blev saa til Dags at Messen skulde begynde, gik Kong Knud til Kirke at lade den sjunge for sig, og spurgde Folk paa Veien om man saa noget til Bønderne? Han fik da til Svar at de holdt Thing paa den anden Side af Aaen, og reiste sig, den Ene efter den Anden, saa vi kan tænke, sagde Folk, at de holde Taler; thi saa nær vare de at man godt kunde see hvad de bestilte. Ja, svarede Kongen, vor gode Ven Grev Esbern er endnu ikke kommet, og han vil nok sige os til, om der er nogen Fare paa Færde. Han? svarede Kongens Broder Bent, nei, aldrig siger han os noget som er værd at høre, og som jeg allerede dengang sagde, det var en stor Daarlighed, at vi lod den Fugl flyve. Kongen meende derimod det var klogt gjort og at Esbern var dem nok troe.

Nu gik da Kongen i Kirke og hørde Messe, men lige som den var ude, blev det ham meldt at Bondehæren var gaet over Aaen og stormede op imod Byen. Kongen spurgde sine Mænd, hvad de nu vilde raade ham,

thi, sagde han, nu er det aabenbart at Almuen er ikke at spørge med, saalidt som 278jeg selv kanskee i mine Velmagts Dage, og vi behøve ikke at spørge om hvortildags det er. Det skal være mit Raad, Herre! sagde hans Broder, Grev Erik, at I springer til Hest, og sprænger afsted, thi, vil Gud, kan det lykkes endnu, og med Eder er Alt i Behold. Nei, sagde Kongen, det Raad følger jeg ikke, thi om jeg ogsaa dermed kunde frelse mit Liv, saa vilde jeg dog her lide et Tab paa tree Mænd, som jeg vel aldrig forvandt; heller vil jeg alene opoffre mig for os alle, thi jeg veed, at naar Almuen faaer Lov at myrde mig, vil den skaane mine fleste Tjenere. Nei, svarede Bent, Gud lad os aldrig vorde saa æreløse, at vi vilde kiøbe Fred af Fienden med Eders Blod, nei det skal dog danske Piger faae at høre at vi forstaae vor Klinge og tør slaaes for vor Konge. Min Gud! skulde jeg kunne staae med Haanden i Barmen og see, at de myrdede dig for mine Øine, eller naar har man vel hørt at Gud satte feige Uslinger over kiække og modige Svende! Nei, langt hellere mandelig gaae i Døden med dig end staae med Skiændsel ved din Grav, og aldrig komme den i Dannemænds Lag, som her vilde frygte og bæve! Velan! lad os kappes i Manddom og Kiækhed og lad det kiendes paa os, at som Herrerne ere, saa følge dem Svende! Alle Mand fandt at det var som talt udaf deres Hjerte, og opmuntrede 279hinanden, thi Kong Knud havde mangan dyrebar Mand i sit Følge, fremforalt, hver brav Karl dog ufortalt, begge sine Brødre: Grev Erik og Bent, Thorgunnes Sønner Astrad og Svend, og Brødrene Palmer og Blakmer. De gjorde nu Anstalter til at forsvare Kirke-Dørren, og Kirken var stor, bygt af Træ med mange store Glasglugge paa.

Kongen var imidlertid oppe i Koret, knælede for Alteret og bad til Gud med sine grædende Taarer, at Herren vilde lade ham times hvad der tjende ham bedst, og der han reiste sig fra Bøn, afdrog han den kostbare Skarlagens Kjortel, hvori han var klædt og kaldte paa Præsten som stod for Sangen, med disse Ord: denne Kjortel, Præst, vil jeg forære dig, imod at du holder Bøn for de Mænd der falde i Dag, ikke alene af mine Folk men af Almuen ogsaa. Derpaa gik Kongen til Skrifte, bekiendte Alt hvad han havde gjort Gud imod og tilgav sine Fiender al den Fortræd de kunde gjøre ham, satte sig saa ned ved Alteret, i sin Silketrøie, kastede en Skarlagens Kappe over Skuldrene og kaldte paa Svend Thorgunnesen. Da han kom, tog Kongen et kostbart og prægtigt Belte, hvori hang en stadselig Dolk, gav ham og sagde: dette Belte, Svend, skal være dit, og skil dig ikke derved, uden du skulde komme stærk i Trang, thi det er et stort Spørgsmaal, om du mod280tager flere Gaver af min Haand. Svend tog Gaven med Tak, spændte strax Beltet omkring sig og sagde: det skal frelse mit Liv i Dag. Nei, Gud frelse dit Liv! sagde Kongen, og jeg troer ikke du mister det i Dag. Derpaa tog Kongen sin Psalmebog og gav sig til at synge.

Nu kom Almuen og stillede lige paa Kirken, raabde og skreeg: hvor er han nu, den ugudelige Knud, lad ham nu komme frem og ikke krybe i Skjul, han har længe nok holdt os Danske Kniven paa Struben, det er paa Tide, det faaer Ende engang. Aa, svarede Bent, I Bønder tør ikke ved at bralle saa høit, fordi I har Folk som Fluier, I skal ikke rose af Seieren for tidlig, thi I kan troe eders Landsbye-Knolle med Fløden i Skiægget, maatte heller ønske de kunde staae hjemme og kiærne, end komme i Kast med Kongens Karle. Bent var klædt i en rød Skarlagens-Kjortel med Brynie over og en Silkebul alleryderst, forgyldt var hans Hjelm og rødt hans Skjold med en Guldridder paa, han var en drabelig Helt, stod lige midt i Kirke-Dørren med sit dragne Sværd og bad Bønderne komme nærmere, ifald de vilde tale med Kongen. Ved den ene Side af Dørren stod Grev Erik med Thorgunnes Sønner og ved den anden Brøderne Palmer og Blakmer.

281Nu prøvede da Bønderne at bryde ind i Kirken, men Kongens Mænd værgede sig saa drabelig, at endnu høit op ad Dagen var ingen faldet af dem, men desflere af Bønderne; de bleve imidlertid ved at bryde paa, og det kunde de sagtens, da de vare Folk nok og kunde skiftes til, saa det immer var enten friske eller hvilte Karle der sloges paa deres Side. Bønderne havde hver sit Mundheld naar de sloge til, den Ene sagde: det skal du have for min Koe, Kong Knud! den Anden sagde: det skal du have for min Stud, den Tredie: for min Hest, og saa fort videre, men de kom ikke videre end de vare, saa Grev Esbern maatte til at skamme dem ud, og spørge hvad de syndes om at lade sig opholde den hele Dag af det Par Karle, vi har allerede, sagde han, mistet mange Folk, men de slet ingen, og det er da godt at see at I Bønder ere baade dorske og ellevilde, siden det kan vare uden et Øieblik at faae Kongens Folk til at stikke Piben ind; saa gaae da nu en Hob udenfor Kirken, slaa Glasluggene itu og skyd saa ind med Staal og Steen! Det blev strax sat i Værk, som da heller ingen Sag var, og nu regnede der Steen og Spyd ned paa Kongens Mænd, saa Somme bleve saarede, Somme lemlæstede af Stenene og Somme reent slaede ihjel. Det saae da Bent gik ikke an, og befalede at trække 282sig tilbage til Koret og forsvare det saalænge som mueligt. Det skedte ogsaa, alt som de trak tilbage trængde Bønderne frem, men i Korsdørren stillede Bent og hans Stalbrødre sig til Modværge, og nu begyndte Kampen igjen baade for uden og for inden, thi ligesom der vare Bønder til at kaste ind ad Gluggene, saa vare der og nogle af Kongens Folk satte til at kaste ud. Den anden Dyst blev meget haardere end den første, og nu begyndte der ogsaa at falde af Kongens Mænd, men det var dog intet imod hvad der faldt af Bønderne, thi, efter Sigende, gik man inde i Kirken i Blod til Anklerne. Grev Esbern gik bestandig rundt omkring Kirken med alle sine Drabanter, opæggede Almuen, viiste hvor man skulde kaste, og sagde, det var baade Skam og Spot at det Par Mænd skulde kunne staae sig saalænge. Kongens Broder Bent stod midt i Korsdørren, og værgede sig saa mandelig baade med Hug og med Stik saa han gav mangan Mand sit Banesaar, og opmuntrede sine Stalbrødre til at hugge løs paa de *Jyder*, som de ogsaa allesammen gjorde, og bad dem skee den slemme Syge der vilde spare Bønderne. Da nu Striden var paa det Hedeste, fik Kong Knud en Steen ind igiennem et Vindue lige i Panden, saa Blodet strømmede ud; men han tog blot et Bækken og satte i sit Skød for 283ei at overbløde sine Klæder, og blev saa ved at synge i sin Psalmebog som før. Striden var nu ogsaa blevet blodig paa Kongens Side, og mange af hans Folk vare faldne med Hæder og Ære, men

endnu var ingen af Kongens Høvdinge saaret, og nu blev der en kort Stilstand, thi da Bønderne lode være at bryde paa, toge ogsaa Kongens Folk sig Pusterum.

Bent stod i Korsdørrer, lænet paa sit Skjold, og var endnu ikke saaret, men høist udmattet, som da var ingen Under, thi derom ere alle enige, at Mage til drabelig Kamp af saa Folk mod saadan en Overmagt, veed man neppe af at sige, og Bent bar dog igien Prisen for dem alle. Nu saaes en Mand komme ind i Kirken vaabenløs og svøbt i en stadselig Kappe. Det var som man strax saa, Evind Bifre, og saa lød hans Ord: hvordan skal vi nu hitte paa noget som kunde være til alle Mands Gavn; thi alting er nu kommet saadan i Urede at gode Raad ere dyre og maatte vel være kjærkomne. Den Almue har baaret sig splittergalt ad, bidt Hovedet af Skam, og ikke havt Øre for andet end at gaae Kong Knud paa Livet og tage Magten fra ham, men siden Kongefolk har ladet dem smage hvad Dagen hør til, mærker jeg de faae Tandpine og Lyst til at gaae hjem at lægge sig, naar de først kunde komme tilrette med Kongen, og, seer I vel, Bent! det er mig en stor Fornøielse, og for den Sags Skyld er jeg kommet, thi Fred maae jo nødvendig være alles vores Ønske, og jeg vil haabe at Bønderne give Kiøb nu de har mærket hvordanne i Kæmper er at handle med, og, hvad man da nok kunne tænke, hvorlangt der er fra, at de har saadan en Stjerne paa Himmelen, som Kong Knud. Nu, I gode Mænd! det er jo galt nok hvad der allerede er gjort, men meget galere vilde det dog være, dersom Kongen kom noget til, og hvem kan love for at ikke en af de Keiter kunde komme for Skade og gjøre en Ulykke, lad os derfor nu allesammen betænke hvad der er raadeligst, og imidlertid give Vreden Afskeed, thi hvor den er til Huse er Sandhed lukt ude, og jeg vil bede i Guds Navn at stæde mig Adgang til Kongen, thi jeg troer vist han har Lyst til Fred! Nei, svarede Bent, aldrig kommer du til Kongen, thi det er alle Mand vitterligt at du er den største Ræv, der kan gaae paa to Been, og var du ikke saaledes løbet os lige i Hænderne, skulde du vist ikke løbe langt i Morgen, kun fordi du er vaabenløs, synes mig det er en Skam at slaae dig ihjel, skiøndt jeg troer det var slet ingen Synd. Kongen derimod, som havde hørt Samtalen, sagde: lad ham kun gaae hvor han lyster! Evind har gjort mig mange Tjenester, han har mig og Mine at takke for sin Lykke, og til Giengæld lover jeg mig ikke andet af hans Komme end hvad godt og gavnligt er. Ja Herre, svarede Bent, jeg maae jo lade Eder raade, men det skal slet ikke undre mig, om jeg snart kommer til at fortryde det. Saa lod da Bent Evind gaae ind hos sig i Koret, og da han kom hen til Kongen, bukkede han for ham og sagde: hil være dig, Herre! Kongen saa til ham, men sagde ingen Ting. Da kastede Evind Kappen af Skuldrene, tog sit dragne Sværd som han havde derunder, stødte det i Kongen og giennemboede ham. Kongen daanede, befoel sig Gud i Vold og døde. Flux sprang Evind op paa Alteret, thi oven over var der et stort Vindue hvoraf Glasset var taget ud og derigiennem tænkte han at undflye; men da Kongens Mænd saa hvad der skedte, sprang de alle som Een op i Koret og Palmer som kom først, huggede til ham tvært over Ryggen ret som han vilde krænge sig ud, og skiøndt Evind havde Brynie paa, var dog Hugget saa drøit, at Kroppen gik over, Fordelen faldt ud af Gluggen og Bagdelen i Kirken.

Nu udbrød Kongens Folk i et stort Klagemaal, og mange af dem sagde, at nu var det bedst at flye og frelse sig saa godt man kunde. Det var ogsaa Grev Eriks Mening, han begyndte at arbeide sig ud gennem den søndre Væg, kaldte paa sin Broder Bent, og bad ham følge med, aldenstund det var kun en daarlig Trøst i Sorgen, om alle vældige Mænd satte Livet til. Ja, svarede Bent, hver følge sin Hjertens-Attraa! lad flye hvem der lyster og staae hvem der vil, far nu vel, min Broder! Fred med dine Veie! og Gud lad os mødes i Himlen! Saaledes undkom Grev Erik og nogle Faa med ham, og det deels fordi man ikke brød sig stort om det Par Stykker, og deels fordi Grev Erik var saa livsalig, at om end nogen havde kiendt ham, var der dog ingen, som vilde gjøre ham Fortræd.

Bent var som ude af sig selv, løb ud af Koret, kastede Skjoldet, tog Sværdet i begge sine Hænder og huggede løs til Høire og Venstre, saa Alt maatte vige hvor han kom frem, hvad der ikke, som Tilfældet var med saamangen en Mand, maatte lægge sig i Kirken til Roe og glemme at fortælle hvad dem var mødt. Saaledes banede han sig Vei lige ned til Dørrer uden at noget kunde standse ham, og Brødrene Palmer og Blakmer vare ei sene til at følge hans Fodspor, men der de kom til Kirke-Dørrer maatte de standse, da det var umuligt at bryde igiennem den ganske Bondehær. Der stode de da, omringede paa alle Sider, og endskiøndt de vare vældige Kæmper, saa maatte de dog overmandes og det gik som Ordsproget lyder: Kæmper alle *seierløse falde*, der faldt Bent med hele sit Følge, men faldt med stor Hæder og Ære, thi saalænge Verden staaer skal man komme deres Kamp og Manddom ihu.

Hermed ender da Fortællingen om et Oprin, som i alle Maader vel er mageløst i Dannemarks Krønike, og saamange vigtige Betragtninger det end baade kan og bør give Anledning til, vil jeg dog her slet ingen tilføie, thi med de Læsere, der ei bevæges saa ved den jævne, trohjertige Fortælling om noget af det Høieste og Dybeste Ord kan udtrykke, at de lægge Bogen i stille Veemod, med dem har jeg intet at tale.

Hvad min Oversættelse angaaer, da skal Sprogkyndige maatte indrømme, at den er *sandfærdig*, og hvo som da kan ville trættes med mig om Ord og Udtryk, han har enten Lyst til Kiv, eller han glemmer, at ikke for at glimre med Kundskab, eller vinde Rye for Sprogkyndighed, men for at hjælpe paa de mange, der ei selv kan læse Fortids herlige Bøger paa deres eget Sprog, kun derfor oversætter jeg; *Indholden* det er hvad jeg efter bedste Evne vil give paa Dansk, og naar jeg har fundet den i de fremmede Ord, da har jeg ei synderlig mere med dem at bestille, men leder kun efter de bedste, de klareste, fyndigste Ord i mit Modersmaal, for at lægge hvad jeg har fundet, frem i dem for Dannemænds Øine. At det nu Alt kun lykkes

mig heel ufuldkommet, det føler min Læser vist neppe saa tit som jeg selv, men saalænge der ingen vil gjøre det bedre, maa jeg ikke derfor aflade, og det veed jeg, at den der skal gjøre det bedre, maa gaae samme Vei som jeg, stræbe at faae Modersmaalet i sin Magt ved at fatte *dets Aand*, i den tilegne sig og i det udtrykke *hvad* de taale, som de byde, ellers kan det aldrig blive *Dansk* hvad man frembringer, og *fordanskes* maae jo dog ikke blot de enkelte Ord men den ganske Tale, naar Oversættelsen skal komme Dannemænd til Gode, der i Grunden ligesaa lidt forstaae den fremmede Aand som de fremmede Ord i de udenlandske Sprog. Denne Grundsætning fulgde man i Christen Pedersens og Anders Vedels, ja i alle danske Dage, uden at gjøre sig selv Regnskab derfor, men nu, da *Regnskabs-Dagen* i alle Maader maa begynde, opdages det at den Grundsætning vel skal som den nu kan, klarere fattes, tydeligere udvikles og fuldkomnere anvendes, men urokelig følges, medens alle de saakaldte Oversættelser der ere gjorte efter andre *Maale-Stokke*, maae, uden Skaansel forkastes som *Skiftinger* der kun tære uden at trives, eftersnakke som Skader og Stære, uden at betale enten Aand eller Hjerte, uden at eie eller vække nogen klar aandelig Forestilling, uden at gjøre noget aandeligt Indtryk, ja uden at gjøre andet end Vold paa Modersmaalet, paa Danne-Kvindens Hjerte og paa Danne-Mandens Hoved.

Kun, fordi det er saa, fordi det er med Tungemaalet som med Alt, at det aldrig udvikles eller begribes af den, der vil omdanne eller drive det efter sit eget Hoved og fremmede Mønstre, men kun af hvem der vil fatte og begribe det i sin *historiske Udvikling*, og lade det bevæge sig frit *under Sandheds Vinger*; kun derfor agter jeg det Umagen værd at forsvare min Sprogbrug og mine Oversættelser, kun derfor agter jeg at afhandle disse Ting *i deres Orden*; thi ellers kunde jeg rolig høre paa Skriget og trøstig overlade Fremtiden at bedømme *det*, hvori man jo ikke engang nu vil nægte at en *dansk Aand* bevæger sig utvungen og livlig, noget der aabenbar var umueligt, hvis jeg ikke talde i Modersmaalets Aand. Det høieste Skriget da kunde bringe mig til var, at lade Oversættelsen fare, noget min egen Lyst daglig raader mig til, men som jeg nu i det mindste ikke maae, før jeg i Dannemarks og Norges Krønike har lagt mit Begreb om Modersmaal og Oversættelse klarere for Dagen, end det i den vidtløftigste Afhandling kunde skee.
